

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav informačních studií a knihovnictví

Evropská strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem

Bakalářská práce

Markéta Bláhová

Praha 2014

Vedoucí práce: PhDr. Zdeněk Metoděj Zálíš

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a s použitím všech citovaných zdrojů.

V Praze dne 27. 7. 2014

.....

Podpis studenta

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu své práce PhDr. Zdeňku M. Zálišovi za projevenou ochotu.

Abstrakt

Bakalářská práce se věnuje Evropské strategii internetu lépe uzpůsobenému dětem. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části je představena strategie Evropské komise k podpoře lepšího internetového obsahu. Text čtenáře seznamuje se strategií, zkoumá ji a sleduje průběh její implementace se zaměřením na Českou republiku. Druhým celkem práce je praktická část skládající se z průzkumu chování českých dětí na internetu. Obsahem praktické části práce je vlastní průzkum, který proběhnul mezi dětmi navštěvujícími pátou třídu na třech českých základních školách. Praktická část práce ve svém shrnutí porovnává výsledky průzkumu s teoretickými poznatky z první části práce.

Klíčová slova

Internet, děti, bezpečný internet, Evropská unie, strategie Evropské unie, rizika, lepší obsah internetu, lepší internet, internet pro děti, ochrana dětí on-line

Abstract

This bachelor thesis deals with the European Strategy for a Better Internet for Children. The thesis is divided into two main parts - theoretical and practical. In the theoretical part the strategy of European Commission for a better online content is presented. Strategy is introduced to readers. A basic introduction into the strategy background is presented and examined. The explanation also focuses on progress of strategy's implementation with a special attention paid to the Czech Republic. The second practical part of the thesis consists of an own research of behavior of Czech children on the internet. The research was held among children attending the fifth grade at three Czech elementary schools. The survey results are compared to the theoretical findings from the first part of the thesis.

Keywords

Internet, kids, safe internet, European Union, European Union strategy, risks of the internet, better internet content, better internet, internet for children, online protection of children

Obsah

1	Úvod	6
2	Vymezení základních pojmů	8
2.1	Internet.....	8
2.2	Strategie.....	8
2.3	Dítě	9
2.4	Evropská unie	9
2.5	Evropská komise	9
2.6	Strategie Evropa 2020 a Evropská digitální agenda.....	10
3	Strategie Evropské unie pro internet lépe uzpůsobený dětem.....	13
3.1	Důvody k zavedení	13
3.2	Klíčový dokument	14
3.3	Pilíře strategie.....	15
3.3.1	Pilíř 1– Kvalitní on-line obsah pro děti a mládež.....	15
3.3.2	Pilíř 2 – Zvyšování informovanosti a posilování postavení	17
3.3.3	Pilíř 3 – Vytvoření bezpečného on-line prostředí pro děti	18
3.3.4	Pilíř 4 – Boj proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí ..	20
4	Plnění cílů strategie	22
4.1	Tvorba lepšího obsahu internetu pro děti	22
4.1.1	Evropská cena za nejlepší webové stránky pro děti	22
4.2	Zvyšování povědomí o bezpečném internetu	24
4.2.1	Osvětová činnost	24
4.2.2	Vzdělávání dětí o bezpečnosti na internetu	24
4.2.3	Centra bezpečnějšího internetu.....	26
4.2.4	Mechanismy – Horká linka	27
4.3	Lepší přizpůsobení internetového obsahu a lepší kontrola.....	27
4.3.1	Rodičovské filtry	27
4.3.2	Klasifikace on-line obsahu	28
4.4	On-line kriminalita páchaná na dětech	28
4.4.1	Linky INHOPE pro mezinárodní spolupráci.....	28
4.4.2	Prevence online kriminality.....	29
5	Chování českých dětí na internetu.....	30
5.1	Uživatelský průzkum.....	30
5.1.1	Metoda sběru dat	30
5.1.2	Struktura dotazníku	30
5.1.3	Charakteristika zkoumaného vzorku	30
5.1.4	Vyhodnocení dat.....	32
5.1.5	Hypotézy.....	32
5.2	Představení výsledků	32
5.2.1	Vlastní výsledky průzkumu.....	33
5.2.3	Shrnutí a interpretace výsledků	60
	Závěr.....	62
	Seznam použitých zdrojů	63
	Seznam grafů.....	68
	Příloha číslo 1 – Ukázka vyplněného dotazníku od respondenta	I
	Příloha číslo 2 – Data pro vyhodnocování průzkumu	II

1 Úvod

Je nesporné, že internet se stal za přibližně dvacet let své komerční existence běžnou součástí životů většiny naší populace. Z původního experimentu propojit národní obranu Spojených států amerických s univerzitními laboratořemi (sít' ARPANET) se postupem času vyvinula rozsáhlá sít' umožňující spojení jedinců po celém světě bez ohledu na jejich geografické umístění. (Leiner et al., 2012). Internet proniká snad do všech oblastí každodenních životů. Neslouží už jen jako zdroj informací, ale je i zdrojem zábavy a velmi důležitým kanálem mezilidské komunikace. Jeho hojné využívání v České republice dokazují i statistiky, které uvádí, že penetrace internetu v Česku dosahovala v únoru 2014 hodnoty představující 64 % všech obyvatel. Ve věkové skupině dětí a mladých lidí ve věku od 10 do 24 let dosáhla míra penetrace internetu dokonce 92 % a dosáhla tak hodnoty, která už v této věkové kategorii nemá kam růst (NetMonitor, 2014). Jak se domnívá Sonia Livingstone, *„rychlost, s jakou děti a mládež získávají přístup k on-line, mobilním a sít'ovým médiím nemá v historii technologické inovace obdoby.“* (Livingstone, 2010, s. 11).

Při vzniku internetu nebylo bráno do úvahy, že jej budou jednou používat i dětští uživatelé, a tak nebylo jeho prostředí připravováno se zřetelem na ně. Děti jsou tak nyní čím dál tím více vystavovány nástrahám internetu, čemuž občas nejsou schopni zabránit ani jejich rodiče. Je proto velmi důležité vybalancovat rizika internetu s jeho příležitostmi, aby tak internet mohl poskytnout co největší užitek dětem, rodičům i učitelům, respektive vzdělávacím institucím, s co nejnižšími riziky pro jeho dětské uživatele.

Tato bakalářská práce se věnuje tématu Evropské strategie internetu lépe uzpůsobenému dětem. V současnosti existují na českých vysokých školách práce věnující se vztahu internetu a dětí, žádná z nich se však nevěnuje problematice evropské strategie, což bylo popudem pro vznik této práce, která se skládá ze dvou hlavních celků. Tím prvním je teoretická část, která představuje strategii Evropské komise k podpoře pozitivního internetového obsahu s sleduje průběh implementace nejdůležitějších změn k dosažení vytyčených cílů. Druhým celkem práce je praktická část skládající se z průzkumu chování českých dětí na internetu. Práce je členěna do kapitol, po úvodu následuje kapitola vymezující základní pojmy, které jsou v práci užívány. Třetí kapitola se věnuje vlastnímu představení strategie Evropské komise. Čtvrtá se zabývá plněním vytyčených cílů. Pátá kapitola je potom věnována rozsáhlejší praktické části práce, ve které je představen uživatelský průzkum, který proběhl mezi dětmi na českých školách.

Praktická část práce ve svém shrnutí porovnává výsledky průzkumu s hlavními pilíři strategie.

Hlavním cílem této práce je tedy podat ucelený přehled a seznámit čtenáře s Evropskou strategií pro internet lépe uzpůsobený dětem se zaměřením na Českou republiku. Praktická část práce si dává za cíl prozkoumat chování českých dětí na internetu a zjištění zasadit do kontextu teoretického rámce Evropské strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem.

2 Vymezení základních pojmů

Pro úplnost této bakalářské práce je obsahem druhé kapitoly shrnutí a stručné vymezení základních pojmů, se kterými je následně pracováno v dalším textu a které jsou pro tuto bakalářskou práci, respektive pro problematiku Evropské strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem, podstatné. Kapitola si nedává za úkol poskytnout vyčerpávající výklad jednotlivých hesel, nýbrž stručně uvést čtenáře do diskutované problematiky a seznámit ho s některými důležitými termíny.

2.1 Internet

Nejdůležitějším termínem celého textu práce je heslo internet. Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy TDKIV internet definuje jako *„Celosvětovou počítačovou síť pracující na základě protokolů TCP/IP, které umožňují komunikaci mezi veřejnými a soukromými sítěmi, na různých typech komunikačních médií (telefonní linky, optické kabely, kabelová televize, satelit apod.) a různých technických platformách (PC, Macintosh, pracovní stanice aj.). Tato komplexní globální síť sestává z tisíců dalších nezávislých sítí provozovaných vládními agenturami, výchovně vzdělávacími a výzkumnými institucemi a soukromými obchodními společnostmi. K základním službám internetu patří elektronická pošta, World Wide Web, FTP, diskusní skupiny, elektronické konference aj.“* (Sklenák, Celbová, 2003). Samotné slovo internet se v laických i odborných textech vyskytuje ve dvou formách zápisu, s malým, ale i s velkým písmenem „i“, respektive „I“. Proto je namístě zdůvodnit výběr zápisu v textu práce. Internetová jazyková příručka, kterou zaštiťuje Ústav pro jazyk český AV ČR, se k této problematice vyjadřuje poznámkou k heslu definující Internet (s velkým písmenem) jako vlastní jméno celosvětové informační a komunikační sítě. O heslu internet (s malým písmenem) pak říká, že se užívá ve významu propojené počítačové sítě a označuje jej za komunikační médium. (Ústav pro jazyk český AV ČR, © 2008–2014a). Pro účely této práce je ve slově internet používáno malé písmeno, což je v souladu s oficiálními českými texty Evropské unie týkajícími se tematiky bezpečnějšího internetu pro děti.

2.2 Strategie

Výrazem strategie se rozumí buď umění vést válku, což není relevantní význam pro užití slova strategie v kontextu následujícího textu, nebo promyšlený způsob, kterým plánujeme a řídíme činnosti tak, aby bylo dosaženo stanoveného cíle. (Ústav pro jazyk

český AV ČR, © 2008–2014b). Strategie Evropské unie je pro účely této práce chápána jako skupina změn a opatření, které vedou k dosažení vytyčeného cíle, kterým je vytvoření bezpečného prostředí na internetu i pro nezkušené dětské uživatele.

2.3 Dítě

Dítětem se „rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.“ Takto je dítě definováno v Úmluvě o právech dítěte Organizace spojených národů (*Úmluva o právech dítěte*, 1989). Pro účely této práce je tato definice dostačující. Empirická část práce se potom věnuje dětem v blíže specifikované věkové skupině, přibližně od 10 do 12 let, což je konkrétněji vysvětleno v kapitole pojednávající o praktickém průzkumu.

2.4 Evropská unie

Pod označením Evropská unie (zkráceně EU) chápeme hospodářské a politické uskupení, které aktuálně čítá 28 členských států a jejichž území společně zabírá značnou část evropského kontinentu. (Evropská unie, [2014]a). Historie Evropské unie sahá do poválečných let minulého století, kdy byly v období po druhé světové válce učiněny první kroky k upevnění hospodářské spolupráce mezi jednotlivými státy ležícími na území Evropy. Na konci padesátých let, konkrétně roku 1958, pak vzniklo „*Evropské hospodářské společenství (EHS), které ve svých začátcích rozvíjelo hospodářskou spolupráci šesti zemí: Belgie, Francie, Itálie, Lucemburska, Německo a Nizozemsko. Od té doby došlo k vytvoření rozsáhlého jednotného trhu, který se neustále rozvíjí, aby dosáhl svého plného potenciálu.*“ (Evropská unie, [2014]a). Z původních, čistě hospodářských, svazků vznikla unie založena na zásadách právního státu a spolupracujících v řadě oblastí, kterou dnes známe pod názvem Evropská unie. Oficiální změna názvu z Evropského hospodářského společenství na Evropskou unii proběhla roku 1993. Česká republika do Evropské unie přistoupila roku 2004, čímž se demokraticky a dobrovolně rozhodla k dodržování závazných dohod stanovujících cíle EU. (Evropská unie, [2014]a).

2.5 Evropská komise

Evropská komise, je jedním ze základních výkonných orgánů Evropské unie, jak se lze dočíst z oficiálních zdrojů na portálu Europa (Evropská unie, [2014]b). Jejím hlavním posláním je zastupovat zájmy Evropské unie jako celku, tedy ne hájení zájmů jednotlivých členských států. Evropská komise je označením jak pro kolegium 28 komisařů, ale i pro

samotnou instituci jako celek. Pro účely této bakalářské práce je termín Evropská komise, zkráceně Komise, užíván pro označení instituce. Jejím hlavním posláním je:

- 1. předkládání návrhů právních předpisů Parlamentu a Radě*
- 2. spravování rozpočtu Evropské unie a přerozdělování finančních prostředků*
- 3. dohlížení na dodržování evropského práva (spolu s Evropským soudním dvorem)*
- 4. reprezentace Evropské unie na mezinárodní scéně (např. Při uzavírání dohod mezi EU a ostatními zeměmi)*

(Evropská unie, [2014]b)

2.6 Strategie Evropa 2020 a Evropská digitální agenda

Evropská digitální agenda, nebo také pod označením Digitální program pro Evropu, je jednou ze stěžejních iniciativ strategie Evropa 2020. Strategie Evropa 2020 je natolik obsáhlá, že na tomto místě není prostor představit ji detailně, protože by to mohlo vést k roztržitému představení práce. Následující text se proto bude věnovat velmi stručnému představení se zaměřením na iniciativu Digitální agendy.

Evropa 2020 jednou ze strategií Evropské unie, která se snaží o dosažení vytyčených cílů v průběhu tohoto desetiletí až do roku, jak již název strategie napovídá, 2020. Jejím cílem je vytvoření udržitelné ekonomiky podporující sociální začlenění. Třemi hlavními cíli této strategie jsou:

- 1. Inteligentní růst: rozvíjet ekonomiku založenou na znalostech a inovacích.*
- 2. Udržitelný růst: podporovat konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiku méně náročnou na zdroje.*
- 3. Růst podporující začlenění: podporovat ekonomiku s vysokou zaměstnaností, jež se bude vyznačovat sociální a územní soudržností.*

(Strategie Evropa 2020, 2010)

Cílů chce Evropská unie dosáhnout za pomoci iniciativ, ze kterých se strategie Evropa 2020 skládá a přímo na ni navazují. Těchto iniciativ je celkem sedm a jsou jimi:

1. *„Inovace v Unii“ – zlepšení rámcových podmínek a přístupu k financování výzkumu a inovací, čímž by se zajistilo, aby se z inovativních nápadů staly výrobky a služby vytvářející růst a pracovní místa.*
2. *„Mládež v pohybu“ – posílení výkonu systémů vzdělávání a usnadnění vstupu mladých lidí na pracovní trh.*
3. *„Digitální program pro Evropu“ – urychlení rozvoje vysokorychlostního internetu a využití jednotného digitálního trhu domácnostmi a podniky.*
4. *„Evropa méně náročná na zdroje“ – podpora oddělení hospodářského růstu od využívání zdrojů, podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku, větší využití obnovitelných zdrojů energie, modernizace odvětví dopravy a podpora energetické účinnosti.*
5. *„Průmyslová politika pro éru globalizace“ – zlepšení podnikatelského prostředí, zejména pro malé a střední podniky, podpora rozvoje silné a udržitelné průmyslové základny, která by byla konkurenceschopná v celosvětovém měřítku.*
6. *„Program pro nové dovednosti a pracovní místa“ – modernizace pracovních trhů a posílení postavení občanů rozvojem jejich dovedností v průběhu celého života za účelem zvýšení účasti na trhu práce a lepšího vyrovnaní nabídky a poptávky na trhu práce, mimo jiné prostřednictvím mobility pracovních sil.*
7. *„Evropská platforma pro boj proti chudobě“ – zajištění sociální a územní soudržnosti tak, aby výhody vyplývající z růstu a zaměstnanosti byly ve velkém měřítku sdíleny a lidem postiženým chudobou a sociálním vyloučením bylo umožněno žít důstojně a aktivně se zapojovat do společnosti.*

(Strategie Evropa 2020, 2010)

Jak už bylo naznačeno v úvodu této podkapitoly, podstatným bodem pro tuto bakalářskou práci je třetí iniciativa ze seznamu výše, a totiž Digitální program pro Evropu. Ve stručnosti se dá hlavní cíl Digitální agendy shrnout jako snaha o „rozšíření výhod digitálního světa na co nejširší okruh evropských občanů a podniků“ (Digitální agenda..., 2013). Digitální agenda klade hlavní důraz na zavedení jednotného vnitřního trhu pro on-line obsah, dává si za cíl, aby do roku 2020 měla minimálně polovina domácností

v Evropské unii připojení k vysokorychlostnímu internetu. Věnuje se i dalším aktivitách spadajícím pod tuto oblast jako je zvyšování interoperability nebo posilování bezpečnosti on-line.

3 Strategie Evropské unie pro internet lépe uzpůsobený dětem

Následující kapitola bude věnována hlavnímu tématu této práce. V této třetí kapitole bude představena Strategie Evropské unie pro internet lépe uzpůsobený dětem, společně s důvody k jejímu zavedení k vytvoření lepšího a bezpečnějšího internetu pro děti.

3.1 Důvody k zavedení

Hlavním popudem, který vedl Evropskou komisi k návrhu vytvoření Strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem byl úmysl vytvořit „jednotný trh pro interaktivní, kreativní a vzdělávací obsah on-line v rámci partnerství mezi Evropskou komisí a členskými státy.“ Jak uvádí Evropská komise ve své tiskové zprávě z května 2012. (Evropská komise, 2012b).

Děti by měly mít přístup na internet, protože pro ně může sloužit jako zdroj vzdělávání a pomůcka pro výuku i zábavu. Součástí Digitální agendy pro Evropu je cíl zpřístupnit digitální technologie všem Evropanům, tak, jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole. Děti jsou však velmi specifickým uživatelem, a proto se Evropská komise domnívá, že je nutné se na jejich potřeby zaměřit zvláště především proto, že využívání internetu stále roste, kdežto naopak věk dětí využívajících internet klesá. Je tedy důležité, aby bylo prostředí internetu pro děti transparentní a konzistentní. Je také důležité, aby měly k dispozici internetové nástroje a dostatečné znalosti k tomu, aby mohly internet bezpečně používat. Proto, aby internet přinášel dětem pouze pozitivní zážitky, je zapotřebí zapojit do iniciativy více subjektů, tedy Evropskou komisi, členské státy i podniky. Na základě spolupráce všech zúčastněných stran potom může vzniknout internetové prostředí, které dětem nabízí více kvalitního obsahu, služeb a vyšší ochranu. (Evropská komise, 2012b).

Komise také uvádí, „že lepší a rozsáhlejší využívání internetu dětmi otevírá cestu intenzivnímu rozvoji podnikání v oblasti inovativního on-line obsahu a služeb“ (Evropská komise, 2012a, s. 2). Evropská komise zde vidí velkou příležitost k využití těchto příležitostí evropskými společnostmi. Strategie by měla kombinovat nejrůznější politiky, ale měla by obsahovat opatření, aby bylo zabráněno roztržitosti rozdílných regulačních a samoregulačních politik různých členských států. Evropská strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem stojí ve velké míře na samoregulaci a vzdělávání uživatelů pod jednotným rámcem strategie. Sjednocení trhu pak pomáhá malým a středním podnikům.

Podniky také musí mít jistotu, že se jim vyplatí investovat do dětského cílového publika s vytvářením obsahu, do kterého musí integrovat nástroje na ochranu dětí, proto se je Evropská unie rozhodla touto strategií podporovat.

Dalším ze závažných důvodů k zavedení jednotné koncepce ochrany dětí jsou objevující se nové modely chování, jakými jsou šíření nahrávek fyzických nebo psychických útoků, ale dle výzkumů zmiňovaných Evropskou komisí (Evropská komise, 2012a, s. 5) i vyšší čísla rizik, která děti na internetu zakoušely. Internet také pro děti přináší vyšší rizika s rostoucím využíváním geografických lokačních služeb i internetové reklamy. Těmto se Evropská unie snaží zamezit.

V neposlední řadě je důležitost pro zavedení jednotné strategie spatřována z důvodu vzdělávání dětí v digitálních dovednostech. Evropská komise předpokládá, že „do roku 2015 budou na 90 % pracovních míst ve všech odvětvích vyžadovány technické dovednosti (Evropská komise, 2012a, s. 5), avšak zatím většina mladých lidí uvádí, že jejich technické znalosti nejsou dostatečné. Digitální dovednosti a aktivity prováděné on-line spolu úzce souvisí, a proto i zlepšování dovedností týkajících se bezpečnosti může vést ke zlepšení jiných dovedností spojených s on-line aktivitami.

Evropská komise se rozhodla pro dosažení výsledků postupně upustit od právních předpisů a upřednostňovat samoregulaci, ve které spatřuje nejpružnější rámec pro tuto oblast zájmu. (Evropská komise, 2012a, s. 6).

3.2 Klíčový dokument

Stěžejním dokumentem celé Evropské strategie pro internet lépe uzpůsobený dětským uživatelům, respektive i této bakalářské práce, je dokument z druhého května roku 2012 – Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropská strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem s označením COM(2012) 196 final. Dokument ve svém úvodu nastiňuje důvody k zavedení jednotné koncepce, které již byly zmíněny výše v kapitole 3.1.

V úvodu dokumentu Evropská komise dále zdůrazňuje, že díky stále rostoucímu využívání služeb a aplikací vznikají četné obchodní příležitosti a potenciál pro tvorbu vzdělávacího, interaktivního a tvůrčího obsahu pro děti a mládež. Evropská komise v dokumentu naznačuje, že prostor pro podnikání je nejen pro malé a střední podniky a individuální tvůrce, ale dokonce pro děti samotné, které by se tak mohly stát podnikateli. (Evropská komise, 2012a). Tento v podstatě obchodní přístup k navrhované strategii byl Komisi vytýkán i ve stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru na jeho

483. plenárním zasedání v září 2012. Výbor vyjádřil obavy z toho, že celkové sdělení strategie se více věnuje růstu obchodu spíše než vytváření internetu lépe uzpůsobeného dětem. (Evropský hospodářský a sociální výbor, 2012).

Strategie byla nicméně nakonec potvrzena a uvítána Radou Evropy dne 26. listopadu 2012, kde mimo jiné potvrdila zaměření strategie na čtyři hlavní pilíře, kterým se bude blíže věnovat následující text.

3.3 Pilíře strategie

Jak již bylo zmíněno, Evropská strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem stojí na čtyřech základních pilířích činnosti, ze kterých se vše odvíjí. Těmito pilíři, respektive oblastmi činnosti, jsou:

1. pilíř – Kvalitní on-line obsah pro děti a mládež

2. pilíř – Zvyšování informovanosti a posilování postavení

3. pilíř – Vytvoření bezpečného on-line prostředí pro děti

4. pilíř – Boj proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí

(Evropská komise, 2012a, s. 2)

Naplněním těchto čtyř oblastí si Evropská unie slibuje vytvořit prostředí, které by bylo vhodné a nezávadné pro užití dětmi při jejich surfování na internetu. V následujícím textu budou blíže představeny jednotlivé pilíře strategie. Přestože jsou cíle, kterých chce Evropská komise ve vztahu k internetu pro děti dosáhnout, rozděleny do výše zmíněných čtyř pilířů, činnosti v nich obsažené se často alespoň částečně překrývají.

3.3.1 Pilíř 1– Kvalitní on-line obsah pro děti a mládež

Základním předpokladem toho, aby bylo prostředí internetu pro děti kvalitní je přítomnost takového obsahu, který je bude zajímat a současně pro ně bude přínosný. V prvním pilíři Evropské strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem jsou podporovány dva druhy opatření k dosažení tohoto cíle. Pro jejich funkčnost je nezbytné, aby fungovaly souběžně a byly navzájem propojeny. Jsou jimi Podpora vytváření tvůrčího a vzdělávacího obsahu on-line pro děti a Podpora pozitivních zkušeností on-line pro děti.

3.3.1.1 Podpora vytváření kvalitního obsahu

Internet přizpůsobený dětem musí myslet i na různé věkové kategorie, které mají odlišné požadavky a rozdílné chování. Ty nejmenší děti hledají na internetu především způsob, jak se zabavit, měl by pro ně tedy sloužit jako jakési „*on-line hřiště*“. A stejně tak, jako se snažíme zajistit dětem ochranu na skutečném hřišti, dává si Evropská unie za cíl vytvořit podobné podmínky pro prostor, kde si děti mohou hrát a vzdělávat se, i v on-line světě. Mládež by potom mohla využívat vzdělávací a tvůrčí hry ke stimulaci své představivosti a učení se.

Pro všechny věkové skupiny je potom důležité využívání technologií ve škole při výuce, neboť nové formy interaktivního vzdělávání pomáhají dětem v rozvíjení kreativního myšlení, podporuje jejich tvořivost i kritické myšlení. Aby bylo snadnější získat obsah, který lze ve školách při výuce používat, je dle Evropské komise nutné „*stimulovat vytváření obsahu, který podpoří vývoj dětí a současně i jednotný evropský digitální trh.*“ (Evropská komise, 2012a, s.7).

3.3.1.2 Pozitivní zkušenosti s on-line prostředím

Dalším z cílů bylo také podpořit tvořivost samotných dětí a nenechat je figurovat pouze v roli „spotřebitele“ obsahu. To dětem a mládeži může pomoci rozvíjet jejich digitální dovednosti a současně napomáhat k vytvoření bezpečnějšího, tvůrčího on-line prostředí.

Proto se Komise rozhodla podpořit interoperabilní platformy nástrojů zajišťující dětem přístup k obsahu, který jim je věkově přizpůsobený. Rozhodla se také „*stimulovat inovace tvůrčího obsahu určeného dětem a vytvářeného dětmi tím, že podpoří projekty a iniciativy, jako je soutěž o nejlepší on-line obsah pro děti.*“ (Evropská komise, 2012a, s.7). Ke stejným krokům, tedy k podpoře iniciativy pro vytváření a podporování lepšího internetového obsahu Komise vyzvala i podniky a členské státy Evropské unie.

O zmíněné podpoře soutěží je dále pojednáváno v textu této práce, konkrétně v kapitole 4.1.1.

3.3.2 Pilíř 2 – Zvyšování informovanosti a posilování postavení

3.3.2.1 Výuka bezpečného internetu

Pro to, aby internet děti neohrožoval, je zásadní, aby ony samy děti byly schopny rozpoznat rizika, která jim hrozí. K tomu potřebují mít znalosti o těchto nebezpečích. V druhém pilíři proto Evropská komise poukazuje na to, že je třeba seznámit nejen děti, ale i rodiče a pedagogické pracovníky s hrozbami internetu, stejně tak jako s nástroji a strategiemi, které mohou pomoci se před hrozbami a riziky chránit. K tomu, aby toho šlo dosáhnout, je třeba, aby byla v dětem rozvíjena digitální a mediální gramotnost, ale také kritické myšlení. Toho lze dosáhnout pouze, budou-li mít děti přístup k nástrojům přiměřeným jejich věku společně s informacemi o tom, jak tyto nástroje využívat. Evropská komise dále uvádí, že *„akce na zvyšování informovanosti a posílení postavení by se měly zaměřovat na rozvíjení vlastní ochrany a vlastní odpovědnosti dětí v on-line prostředí“* (Evropská komise, 2012a, s.8).

Získávání zmíněné digitální a mediální gramotnosti jsou pro děti zásadní. Stejně tak je důležité, aby se děti o bezpečnosti internetu učili ve škole, protože díky povinné školní docházce mají školy jedinečnou možnost oslovit naprostou většinu dětí bez ohledu na sociální skupinu nebo zázemí, ze kterého pocházejí. Proto je nezbytné, aby byli vzděláni nejen děti, ale i učitelé a v neposlední řadě rodiče dětí.

V současné době je bezpečnost internetu samostatným tématem školních osnov 23 členských států Unie. V České republice je v Rámcovém vzdělávacím programu zařazena do školních osnov vzdělávací oblast Informační a komunikační technologie. Ta se však věnuje především získávání dovedností v ovládnutí výpočetní techniky a informačních technologií, orientaci ve světě informací a jejich zpracovávání (VÚP, 2007, s. 34). Základním nedostatkem je dle Evropské komise absence vhodných on-line výukových zdrojů nebo jejich nedostatečné uplatnění ve výuce. Výuka o bezpečnosti na internetu je také jedním z opatření, k jehož přijetí vyzvala Digitální agenda pro Evropu.

Komise rozhodla, že členské státy by pro podporu tohoto pilíře měly *„zintenzivnit provádění strategií, tak aby školní osnovy do roku 2013 zahrnovaly výuku o bezpečnosti na internetu a posílit neformální vzdělávání o bezpečnosti na internetu a zajistit koncepci „on-line bezpečnosti“ ve školách a odpovídající odbornou přípravu učitelů a podporovat partnerství veřejného a soukromého sektoru k dosažení výše uvedených cílů“* (Evropská komise, 2012a, s.8). Komise se zavázala mimo jiné *podpořit identifikaci a výměnu*

osvědčených postupů mezi členskými státy v oblasti formálního a neformálního vzdělávání o bezpečnosti na internetu (Evropská komise, 2012a, s.9) a celkově zlepšovat partnerství a spolupráci mezi soukromým a veřejným sektorem.

V druhém pilíři strategie je také připomínáno, že je nutno přihlížet k různé úrovni rozvoje dětí a je také zapotřebí klást důraz na děti nejmenší, či na děti a mládež, které jsou postiženy poruchou učení nebo poruchou intelektu.

3.3.2.2 Osvětová činnost

Evropská komise se také rozhodla rozšiřovat osvětovou činnost a oslovovat tak soustavně děti, rodiče i pedagogické pracovníky v celé EU. Komise se proto zavázala že od roku 2014, tedy od roku letošního, bude *„financovat vytvoření celoevropské interoperabilní infrastruktury služeb na podporu center pro bezpečnější internet, jež budou poskytovat informační a osvětové nástroje pro bezpečnost na internetu, jakož i platformy pro účast mládeže,*“ (Evropská komise, 2012a, s.9). Této konkrétní problematice a jejímu pokroku se bude věnovat text v podkapitole 4.2.2. Podniky by pak měly poskytovat nevládním organizacím a poskytovatelům vzdělávání podporu, technickou i finanční a šířit uživatelům prostřednictvím svých informačních materiálů a kanálů osvětové informace a pomoci tak rozšiřovat povědomí o problému. (Evropská komise, 2012a, s.10)

3.3.2.3 Ohlašovací systémy

Posledním z cílů spadajícím do druhého pilíře strategie je také zřízení robustních mechanismů pro ohlašování škodlivého obsahu. Tyto mechanismy by měly umožňovat snadné nahlašování případů kyberkriminality. (Evropská komise, 2012a, s.10)

3.3.3 Pilíř 3 – Vytvoření bezpečného on-line prostředí pro děti

Třetí pilíř strategie se zabývá návrhy k vytvoření on-line prostředí bezpečným pro užití dětmi tak, že budou více chráněny před potenciálními riziky. Přestože by se v souladu s druhým pilířem mělo dětem dostat většího vzdělávání ohledně rizik číhajících na internetu, ne vždy jsou děti tato rizika schopny správně identifikovat. Mohou být také vystaveny škodlivému chování a vše na ně může mít negativní dopad. Hlavním obsahem třetího pilíře je tedy zavádění opatření tak, aby byly co nejvíce minimalizovány negativní zážitky dětí na internetu. (Evropská komise, 2012a, s.11)

3.3.3.1 Ochrana přiměřená věku

Prvním vytyčeným cílem je přiměřené nastavení ochrany soukromí. Děti si často neuvědomují možné následky nízkého nastavení soukromí nebo dokonce absence jakéhokoliv omezení. Častokrát ani nevědí, jak takováto omezení nastavit. Proto Evropská komise navrhuje, že výchozí nastavení pro děti by měla vždy být nastavena na co nejvyšší úroveň. Od podniků je očekáváno, že tomuto cíli napomohou tím, že dětem při vytváření uživatelských profilů zobrazí jasné sdělení, k čemu nastavení soukromí slouží a jaké by mohly být důsledky jeho změny.

3.3.3.2 Rodičovská kontrola

Dalším z cílů třetího pilíře je zlepšení rodičovské ochrany. Dle Evropské komise se až „80 % rodičů se domnívá, že k bezpečnějšímu a účinnějšímu používání internetu dětmi by přispěly dostupnější a výkonnější nástroje rodičovské kontroly.“ (Evropská komise, 2012a, s.12). Jen malé procento rodičů ale filtry využívá, aby tím přispěli k ochraně dětí před zhlédnutím nevhodného internetového obsahu. Situace by se mohla zlepšit snadnější dostupností a širším využíváním nástrojů rodičovské kontroly, které by měly být dostupné ve více jazykových verzích. Evropská komise vyzvala podniky, aby zajistily dostupnost rodičovských kontrol, které budou snadné na konfiguraci a celkově uživatelsky přívětivé bez ohledu na používané zařízení, jež umožňují přístup na internet v Evropě. Současně je také důležité tyto nástroje patřičně propagovat, aby se koncoví uživatelé, kterými jsou v tomto případě především rodiče, o jejich existenci a využití dozvěděli.

3.3.3.3 Klasifikace obsahu dle věku uživatelů

Při zlepšování podmínek internetu pro děti je také velmi důležité, aby se k nim dostal obsah, který je přiměřený jejich věku. Jedno z hlavních nebezpečí pro děti představuje zhlédnutí nevhodného obsahu jako je například obsah násilný či pornografický. Cílem Evropské komise je tedy vytvoření jednotného přístupu klasifikace obsahu podle věku uživatelů, která by se měla týkat nejrůznějších služeb a obsahu zahrnující třeba i on-line hry, aplikace a další vzdělávací obsah.

3.3.3.4 On-line reklama

Dalším z rizik, které si možná někteří rodiče ani neuvědomují, může být pro děti on-line reklama. Právě u dětí hrozí vysoké riziko toho, že nedokáží správně kriticky rozpoznat reklamní sdělení. Škoda potom vzniká především rodičům, neboť děti často mohou provést platbu kupříkladu prostřednictvím svého mobilního telefonu. Jedním z cílů strategie tedy je to, aby byla zajištěna dětem a potažmo i rodičům ochrana před vznikem vysokých výdajů a ochranou před reklamou celkově. Evropská komise požaduje, aby „*standards pro reklamu na internetových stránkách pro děti nabízely úroveň ochrany srovnatelnou s reklamou v audiovizuálních službách*“ (Evropská komise, 2012a, s.13). Reklamu v audiovizuálních službách reguluje směrnice 2007/65/ES, jejíž poslední úprava pochází z roku 2007. Tato směrnice definuje povinnosti členských států k tomu, jak předcházet a chránit nejen nezletilé osoby před negativními dopady audiovizuálního průmyslu, mimo jiné reguluje i reklamní sdělení užitá skrze audiovizuální mediální služby. (Úřední věstník Evropské unie, 2007). Evropská strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem dále uvádí, že je třeba zajistit, aby nebyly vytvářeny segmenty behaviorální reklamy, které by se zaměřovaly na děti a tato skupina uživatelů tak byla chráněna před nevhodnou reklamou ve všech typech on-line médií.

3.3.4 Pilíř 4 – Boj proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí

Posledním, velmi závažným tématem, kterému se Evropská strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem věnuje, je boj proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí. Na internetu se díky jeho povaze snímky nebo videa šíří velmi rychle a poměrně snadno. Při řešení problematiky pohlavního zneužívání dětí „*je třeba řešit celou řadu problémů: je nutné nejprve identifikovat oběti, zachránit je a poskytnout jim podporu a zakročit proti pachatelům. Poté je třeba přerušit další kolování snímků pohlavního zneužívání dětí na internetu tím, že se tyto snímky odhalí a odstraní z internetu a bude se předcházet jejich opětovnému nahrání.*“ (Evropská komise, 2012a, s.14)

3.3.4.1 Identifikace materiálů

Evropská komise zdůrazňuje, že je nutné více zviditelnit tísňové linky, na které uživatelé mohou ohlašovat nedovolený obsah. Linky by také měly být propojeny celounijními mechanismy, aby se usnadnilo podávání zpráv a provádění opatření

pro ohlašování kyberkriminality. Proto se rozhodla, že bude „*koordinovat sdílení nástrojů a zdrojů; bude i nadále podporovat síť tísňových linek INHOPE, aby veřejnost mohla snáze ohlašovat nedovolený obsah, přijme vhodné následné kroky za účelem dalšího zrychlování postupu odstraňování a dále prozkoumá způsoby, jak tyto linky více veřejně zviditelnit,*“ (Evropská komise, 2012a, s.14).

Jak se tato oblast strategie Evropské komisi dařila naplnit bude dále popsáno ve čtvrté kapitole v části věnující se této oblasti čtvrtého pilíře.

Evropská komise si ve Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropská strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem přála zlepšit odhalování a odstraňování obsahu. Všechna opatření jsou v souladu se směrnicí o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii. Vzhledem ke geografické neomezenosti internetu je nutné spolupracovat nejen v rámci států Evropské unie, ale celosvětově. (Evropská komise, 2012a, s.14 – 15)

3.3.4.2 Mezinárodní spolupráce

Mezinárodní spolupráce je nutnou podmínkou k tomu, aby se problémy s nevhodným obsahem daly účinně řešit. Jak uvádí Evropská komise: „*Může dojít k případům, kdy jsou např. v jedné zemi prohlíženy a ohlášeny materiály týkající se pohlavního zneužívání dětí, jejichž hosting je umístěn ve třetí zemi a které byly na internet nahrány z další země;*“ (Evropská komise, 2012a, s.15). Dále uvádí, že i metody distribuování obsahu se často mění s ohledem na vývoj technologií. Je tedy nezbytné, aby tísňové linky úzce spolupracovaly a mohly tak škodlivé materiály snadno identifikovat a odstranit. Komise proto bude nadále podporovat linky INHOPE a rozšiřování jejich členů, aby se tak vytvořila silná mezinárodní síť, jak již bylo zmíněno výše. Tomuto tématu se věnuje také kapitola 4.4.

4 Plnění cílů strategie

Od prvotního návrhu strategie uplynuly již více než dva roky, a proto musí být nezbytnou součástí tohoto textu také jakési ohlédnutí či analýza toho, jak se návrhy Evropské komise podařilo implementovat do praxe a jaký pokrok byl učiněn při zlepšování on-line prostředí tak, aby bylo vyhovujícím místem pro děti a mládež. V této podkapitole proto budou představeny některé konkrétní opatření z návrhů evropské strategie, z jednotlivých pilířů, které se podařilo naplnit nebo zrealizovat.

4.1 Tvorba lepšího obsahu internetu pro děti

4.1.1 Evropská cena za nejlepší webové stránky pro děti

Vytyčeným Evropské komise z prvního pilíře bylo stimulování inovací tvůrčího obsahu pro děti tím, že „podpoří iniciativy a projekty jakými jsou například soutěž o nejlepší on-line obsah pro děti“ (Evropská komise, 2012a, s. 7). To, co si Komise v roce 2012 dala za cíl, se posléze zrealizovalo prostřednictvím soutěže pro podporu pozitivního internetového obsahu nazvané „Evropská cena za nejlepší webové stránky pro děti (European Award For Best Content For Kids)“. Pro tuto soutěž bylo vytvořeno webové sídlo dostupné na doméně www.bestcontentaward.eu. Soutěž byla určena mladým tvůrcům, ale i dospělým ze zemí Evropské unie (konkrétně z těchto evropských zemí: Belgie, Bulharska, České republiky, Estonska, Finska, Francie, Itálie, Kypru, Litvy, Lotyšska, Lucemburska, Maďarska, Malty, Německa, Nizozemí, Polska, Portugalska, Rakouska, Rumunska, Řecka, Slovenska, Slovinska, Španělska, Spojeného království) a Islandu a Ruska. Děti měly příležitost přihlásit se do soutěže jak individuálně, tak i jako skupina, kterou mohla tvořit například školní třída. V kategorii dospělých se potom mohli přihlašovat profesionální tvůrci i tvůrci, kteří se výrobou webových stránek, blogů, videí, her či aplikací profesionálně nezabývají. (*Nejlepší webové stránky...*, ©2013a)

Výše zmíněné skupiny tvůrců se přihlašovaly do jedné ze čtyř kategorií soutěže, kterými byly:

1. *Dospělí – profesionálové*
2. *Dospělí – neprofesionálové;*
3. *Mladí tvůrci – jednotlivci (max. tříčlenné týmy)*
4. *Školní třídy/skupiny mládeže (min. čtyřčlenné skupiny mladých lidí).*

(Soutěž..., ©2013b)

Kromě rozdělení na čtyři kategorie byla soutěž rozdělena ještě na dvě kola. Tím prvním bylo kolo národní, ve kterém se navzájem utkaly projekty z jedné země. Vítězné národní projekty postoupily do kola druhého – evropského. Soutěž byla vyhlášena na Den Evropy, který proběhl 9. května 2013. Národní kola měla v různých zemích různé termíny ukončení. V České republice bylo národní kolo ukončeno 31. října 2013. Následovalo kolo evropské. Vítězové evropského kola byli slavnostně vyhlášeni v Bruselu v Den bezpečnějšího internetu, který připadal na 11. února letošního roku, tedy roku 2014.

V soutěži byly hodnoceny webové stránky, nebo jiný obsah zveřejněný a dostupný na webu, které jsou určené pro děti ve věkové kategorii 4 – 12 let. Výjimka byla pro kategorie 3 a 4, ve kterých autoři mohli přihlašovat webové projekty určené uživatelům do věkové hranice až 18 let. Kritéria hodnocení nejlepšího projektu pak byla poměrně široká a obsáhlá.

Hlavními hodnotícími znaky bylo naplnění požadavků jako jsou přiměřenost obsahu vzhledem k věku dětí, mezi které patří i snadná rozpoznatelnost pro jakou věkovou skupinu je obsah webu určený, srozumitelnost obsahu, navigace přizpůsobená mentálním i fyzickým schopnostem cílových uživatelů, ale i přítomnost informací pro rodiče. Dalším z hlavních sledovaných kritérií byla atraktivita stránek tak, aby tyto motivovaly děti k akci. Nezanedbatelnými podmínkami byly také použitelnost, jasné oddělení komerčních prvků od ostatního obsahu, pravidla fór či chatovacích místností a celková vhodnost, bezpečnost, spolehlivost a ochrana soukromí. (Kritéria..., ©2013c)

Do soutěže bylo přihlášeno celkem 1100 projektů z výše uvedených participujících zemí. (Evropská komise, 2014). Finálně bylo v Bruselu oceněno 12 projektů, tedy vždy tři v každé kategorii. Předsedkyní sedmičlenné poroty, která rozhodovala o vítězích, byla Sonia Livingstone, přední odbornice na problematiku dětí a internetu.

Česká republika se dočkala úspěchu, když ve druhé kategorii – dospělí, profesionálové, získala ocenění za první místo s projektem Webu a Webíku Rádía Junior. Webík je určen pro děti do osmi let a Web Rádía Junior je určen dětem od 8 do 12 let. Oba dva se zakládají na kvalitním obsahu a vymezují se jako místo, které je pro děti bezpečné. Jejich další snahou je děti svým obsahem, ať už textovým či výtvarným, kultivovat. Součástí je hravě vzdělávací obsah jakým jsou pohádky a hry, ale například i tak zvané „nahrávátko“, interaktivní nástroj, který umožňuje uživatelům poslat audio vzkaz. To, že weby nabízí vše, co by děti mohly potřebovat pro bezpečné používání, dokazuje i přítomnost linky důvěry a poradny (Houska, 2014). Zmíněná webová sídla lze najít na odkazech <http://www.radiojunior.cz> – Web Rádía Junior, který je určen dětem od 8 do 12 let, a <http://www.rozhlas.cz/webik/portal> – Webík, který je určen dětem do 8 let věku.

Přestože soutěž Evropské ceny za nejlepší webové stránky pro děti již byla ukončena, její webové stránky jsou stále aktivní a lze na nich najít vítězné weby z jednotlivých kategorií i další přihlášené projekty. Může tak sloužit jako vodítko pro rodiče i například pro učitele k tomu, jaké webové stránky dětem doporučit s jistotou vhodného a nezávadného obsahu.

4.2 Zvyšování povědomí o bezpečném internetu

4.2.1 Osvětová činnost

Jedním z hlavních cílů druhého pilíře bylo šíření osvěty mezi veřejnost tak, aby bylo neustále zvyšováno povědomí o bezpečnějším internetu. To se v České republice dařilo díky rozsáhlé spolupráci s Českou televizí, v jejímž vysílání se pravidelně objevovali zástupci Národního centra pro bezpečnější internet, především v pořadu „Sama doma“, který je určen ženám a matkám. Zástupci se také oblevili v pořadu pro děti „Planeta YO“ (INSAFE-INHOPE..., 2014, s.19).

4.2.2 Vzdělávání dětí o bezpečnosti na internetu

Dalším významným bodem strategie bylo vzdělávání žáků, učitelů i rodičů o nebezpečích, která nejen na děti číhají on-line. Evropská komise si přála zařadit do osnov všech evropských škol výuku bezpečnosti na internetu, jak již bylo zmíněno v kapitole 3.3.2. V České republice již výuka bezpečnosti na internetu probíhá. Děje se tak především v rámci výuky informatiky, která je zakotvená v Rámcovém vzdělávacím programu, jak již také bylo zmiňováno výše v textu této práce.

V červnu tohoto roku realizovala celosvětově působící firma AVG Technologies průzkum ohledně školní výuky nebezpečí na internetu. Dle jeho výsledků 82 % učitelů po celém světě uvádí, že rodiče jejich žáků až příliš spoléhají na to, že děti o bezpečnosti na internetu poučí ve škole. Z výsledků průzkumu vyplývá, že 77 % učitelů souhlasí s tím, že by výuka internetové bezpečnosti měla být součástí školních osnov. Pouze 28 % z učitelů uvedlo, že se jim dostalo formálního vzdělání o výuce internetové bezpečnosti, současně se 64 % z nich domnívá, že by školy měly poskytovat pro učitele lepší odbornou přípravu v této oblasti. Součástí vzdělávání ve škole by měla být i úzká spolupráce s rodiči. Z průzkumu společnosti vychází, že pouhých 7 % škol v České republice poskytuje rodičům možnost informování o bezpečnosti dětí na internetu, přestože až 78 % rodičů vyjádřilo svoje obavy ohledně bezpečnosti svých potomků v on-line prostředí. (AVG, 2014).

Jak je to se vzděláváním českých dětí v oblasti mediální a digitální gramotnosti zjišťovala i společnost Seznam. Ta v únoru letošního roku zpracovala rozsáhlý průzkum v rámci projektu „Jaké jsou internetové děti“, do kterého bylo zapojeno více než tři a půl tisíce žáků českých škol. V průzkumu nazvaném „Jaké jsou internetové děti 1: Co si odnesou z hodin informatiky?“ společnost zjistila, že ani v jedné z dotazovaných škol nechybí počítače s přístupem na internet, které jsou ve všech školách umístěny ve specializované učebně. V polovině škol jsou dokonce součástí vybavení běžných tříd a ve třetině škol mají žáci neomezený přístup k internetu prostřednictvím počítačů, které jsou umístěny například i na chodbách škol. Povinná výuka informatiky je nejčastější v 5. a 6. ročnících základní školy. V obou ročnících mají výuku informatiky žáci na 91 % českých škol.

Internetovou bezpečnost se děti nejčastěji učí v páté třídě (54 %). Nejčastějším podkladem pro výuku bezpečnosti na internetu jsou dle výzkumu různé internetové zdroje (34 %), z konkrétních materiálů jsou to pak s 31 % výukové filmy „Seznam se bezpečně“. Častými výukovými materiály pro vyučující jsou také informace ze stránek bezpečnyinternet.cz (11 %) nebo saferinternet.cz (9 %) (Jaké jsou..., 2014). O webu saferinternet.cz bude blíže hovořeno v následující podkapitole.

Na webu <http://www.seznamsebezpecne.cz> lze nalézt materiály pro osvětovou činnost široké veřejnosti, nejen školním institucím. Společnost Seznam se díky svým aktivitám připojila k zodpovědným firmám a dlouhodobě podporuje zvyšování povědomí o důležitosti vzdělávání o hrozbách internetu.

4.2.3 Centra bezpečnějšího internetu

Nedílnou součástí iniciativy k vytváření lepšího internetového obsahu pro děti jsou i tak zvaná centra bezpečnějšího internetu (Safer internet centres), která existují ve 31 evropských zemích – ve členských státech Unie a navíc v Norsku, na Islandu, v Rusku a v Srbsku. (About Insafe, [2014]). V České republice je dostupný na doméně www.saferinternet.cz a spravuje je Národní centrum bezpečnějšího internetu. Program bezpečnějšího internetu – Safer internet se po vytvoření Strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem stal její součástí, jak bylo uvedeno v textu týkajícím se druhého pilíře strategie.

Sám program Bezpečnější internet se taktéž věnuje posilování ochrany dětí. Podporuje projekty, které napomáhají vytvořit dětem lepší prostředí na internetu a které pomáhají zvýšit povědomí o rizicích a cestách, jak se jim bránit. Náplní programu je mimo jiné boj proti nelegálnímu obsahu. (About Insafe, [2014])

Jak už bylo zmíněno v předcházejícím textu v teoretické části této bakalářské práce, Evropská komise se předsevzala „*od roku 2014 financovat vytvoření celoevropské interoperabilní infrastruktury služeb na podporu center pro bezpečnější internet, jež budou poskytovat informační a osvětové nástroje pro bezpečnost na internetu...*“ (Evropská komise, 2012a, s.9). Toto téma je právě teď, vzhledem k roku závazku, velmi aktuálním. Na jaře letošního roku připravila Evropská unie program s názvem „CEF – Connecting Europe Facility“, tedy „Nástroj na propojení Evropy“. Hlavním cílem nástroje je „*rozvoj výkonného, udržitelného a efektivního propojení sítí v oblasti dopravy, energetiky a telekomunikací*“ (Nástroj na..., 2014). Součástí oblasti telekomunikací je jedním z cílů vybudovat databáze, které by podpořily spolupráci horkých (viz text níže) a asistenčních linek v rámci programu Safer Internet. Jedním ze dvou podružných cílů je tedy vybudování infrastruktury tak, aby mezi sebou jednotlivá centra bezpečnějšího internetu mohla snadněji komunikovat, druhým z cílů je rozšíření národních platform tak, aby mohly šířit povědomí o bezpečnějším užití internetu. K dosažení těchto cílů Evropská unie vyčlenila 11,7 milionů euro (*Connecting Europe...*, 2014, s. 15 – 19).

V dubnu 2014 vydala Evropská komise výzvu k podání řešení, na kterou mohou subjekty nabízející odpovídající řešení reagovat až do 27. srpna 2014 (European Commission, 2014), a proto žádné konkrétní řešení zatím nevzniklo.

4.2.4 Mechanismy – Horká linka

Ohlašovací mechanismy, o kterých hovoří strategie ve svém druhém pilíři, jsou v České republice reprezentovány především „*Horkou linkou*“. Horká linka je „*kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu na internetu, jako je dětská pornografie, věkově nepřiměřený obsah, kyberšikana, rasismus a xenofobie, výzvy k násilí a nenávisti, šíření drog atd.*“ (Horká linka, [2014]). Je provozována společností CZI, s.r.o. pod záštitou projektu Saferinternet.cz, který byl představen v předcházející podkapitole. Horká linka je také podporována Evropskou komisí, a to už od roku 2009. Současně je také členem mezinárodní sítě linek INHOPE.

Horká linka spolupracuje s Policií České republiky a poskytovateli internetových služeb, díky čemuž může po zjištění závadného obsahu tento zablokovat. Díky členství v síti linek INHOPE může zablokovat i obsah na zahraničních serverech mimo Českou republiku.

4.3 Lepší přizpůsobení internetového obsahu a lepší kontrola

Oblast třetího pilíře se věnovala především tomu, jak zajistit, aby se k dětem dostal jenom takový obsah, který pro ně není škodlivý. I v této oblasti byly od zveřejnění strategie učiněny pokroky. V lednu 2013 se významné celosvětově působící společnosti zavázaly, že budou spolupracovat na vytvoření lepšího internetu pro děti. Týkalo se to především oblasti nastavení ochrany osobních údajů pro daný věk žáků; širší použití klasifikace obsahu a širší dostupnosti a používání rodičovské kontroly. Těchto 26 společností, mezi kterými jsou například Apple, Facebook, Google, LG, Nokia, Samsung, Telefonica nebo Vodafone, podalo v únoru 2014 podrobné zprávy o implementaci těchto opatření (CEO Coalition..., 2014). Na tomto místě bakalářské práce bohužel není prostor, aby byly představeny výsledky jednotlivých reportů společností, které se do projektu zapojily. To se týká především nastavení soukromí u vytvářených uživatelských profilů, které je rozdílné v závislosti na společnosti, či boj s reklamou. Následující text proto představí projekty, které nejsou spojeny s konkrétní firmou.

4.3.1 Rodičovské filtry

V oblasti filtrování obsahu a užívání rodičovských filtrů je nutno zmínit projekt SIP Bench III. Tento projekt se zabývá srovnáváním filtračních služeb a nástrojů a dovoluje tak rodičům, aby si na základě několika kritérií vybrali takový program, který jim bude vyhovovat. Projekt je financován Evropskou komisí a spadá do programu Safer internet.

Hlavním cílem studie je dle informací na webu projektu *„pomoci koncovým uživatelům – zejména rodičům a pěstounům – vybrat nejvhodnější nástroj rodičovské ochrany, který nejlépe vyhovuje jejich potřebám.* (About SIP-Bench, © 2013-2014). V rámci projektu jsou testovány rozličné nástroje z hlediska výkonu, použitelnosti, konfigurovatelnosti, transparentnosti, bezpečnosti, snadné přizpůsobivosti pro evropské uživatele a nové formy digitálního obsahu. Toto testování se provádí v osmiměsíčních cyklech, ve kterém jsou nástroje nezávisle testovány a odborně posouzeny (About SIP-Bench, © 2013-2014). Pro české uživatele, respektive české rodiče, lze na webu najít hodnocení pěti nástrojů rodičovské ochrany v českém jazyce. Tři z nástrojů jsou placené, dva z nich, Norton Inline Family a Mac OS X Parental Control, jsou dostupné zdarma (*SIP Benchmark III*, © 2013-2014).

4.3.2 Klasifikace on-line obsahu

V oblasti klasifikace on-line obsahu vznikají zajímavé experimenty, jak bylo uvedeno i ve zprávě o implementaci změn (CEO Coalition..., 2014). Tímto experimentem je projekt „You rate it“. You rate it je *„jednoduchý hodnotící nástroj vytvořený k informování rodičů a dětí ohledně obsahu videí vytvořených uživateli“* (You rate it, [2014]). Tento nástroj funguje na snadném principu – při nahrávání vide je uživatel vyzván, aby zodpověděl šest otázek. *„Otázky se zaměřují na chování, násilí, sex, drogy, jazyk, a strašidelnost“* (You rate it, [2014]). Nástroj vyvíjejí ve společné spolupráci Nizozemský institut pro klasifikaci obsahu a Britská rada pro klasifikaci filmů. Nástroj je však možno díky své jednoduchosti a velké přizpůsobivosti a lehké adaptibilitě možno užít v jakékoliv zemi, například i v České republice (You rate it, [2014]).

4.4 On-line kriminalita páchaná na dětech

4.4.1 Linky INHOPE pro mezinárodní spolupráci

Nejdůležitějším nástrojem Evropské unie v proti materiálům týkajících se pohlavního zneužívání dětí je síť tísňových linek INHOPE, o které už se text této práce zmiňoval nejen v textu informujícím o čtvrtém pilíři. Tato mezinárodní asociace internetových horkých linek byla spoluzaložena Evropskou unií už v roce 1999. Jejimi členy je celkem 43 zemí z celého světa, jako například Japonsko, Korea či Spojené státy americké (Who we are, [2014]). Jak probíhala spolupráce a jaký pokrok k vytvoření lepšího internetu byl učiněn se lze dočíst ve výroční zprávě za rok 2013, která byla

zveřejněna letos v dubnu. V úvodu zprávy je uvedeno velmi stručné a jasné shrnutí: „V průběhu celého roku, INHOPE oznámil výrazné zlepšení času potřebného k odstranění materiálu zahrnujícího sexuální zneužívání dětí na internetu. Ochrana nezletilých před on-line a off-line hrozbami je oblast sdílené odpovědnosti, a proto INHOPE podepsala strategické „Memorandum o porozumění“ s Europolem“ (INSAFE-INHOPE..., 2014, s.6). To, že byly učiněny kroky ke spolupráci s touto organizací, jejíž hlavní náplní je potírání a prevence organizovaného zločinu, je velmi pozitivním zjištěním.

4.4.2 Prevence online kriminality

Důležitou událostí z této oblasti byla v roce 2013 v České republice konference „2013: Novinky v prevenci online kriminality“, která byla v květnu 2013 organizovaná v Senátu Parlamentu České republiky. Událost svedla dohromady experty z oblasti technologií, akademické pracovníky, i zástupce průmyslu (INSAFE-INHOPE..., 2014, s.19). V roce 2014 se uskutečnila tamtéž podobná konference, která nesla název „Mobil – uživatel: kdo je chytřejší? A co na to právo?“, jejímiž hlavními tématy byly „Mediální výchova v digitálním věku – obsah na mobilních zařízeních, Technologie – obsah a ochrana na mobilních zařízeních a Online zařízení na školách“ (O konferenci..., © 2012). Akce byla určena především pro „preventisty kriminality, pracovníky Policie ČR a Městské policie, sociální pracovníky, výchovné poradce, pedagogy a metodiky ICT na školách, pracovníky veřejných a městských knihoven, zástupce NNO, veřejné správy, zainteresovanou odbornou veřejnost a média“ a zúčastnilo se jí na 130 lidí. (O konferenci..., © 2012).

Neméně významnou potom byla mezinárodní konference „"Kyberpsycho" – prevence, řešení a právní souvislosti elektronického násilí“, která proběhla v Praze a která přinesla poslední poznatky rostoucích hrozeb na internetu (INSAFE-INHOPE..., 2014, s.19).

5 Chování českých dětí na internetu

V následující praktické části bakalářské práce bylo zkoumáno chování dětských uživatelů v České republice na internetu. Cílem průzkumu bylo zjistit, jak se děti chovají na internetu, zda jsou vystaveny rizikům jeho používání, zda tato rizika umějí identifikovat a vypořádat se s nimi.

Výsledky průzkumu jsou nejprve představeny jednotlivě pro každou otázku, na konci kapitoly lze nalézt celkovou interpretaci a shrnutí výsledků společně se zasazením do kontextu Evropské strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem.

5.1 Uživatelský průzkum

5.1.1 Metoda sběru dat

Pro sběr dat byla zvolena metoda dotazování pomocí strukturovaného dotazníku. Dotazník byl mezi děti distribuován v papírové formě a byl vyplňován respondenty samostatně pod pedagogickým dozorem během vyučování. Všechna data z vyplněných dotazníků byla shromažďována a uchovávána anonymně.

5.1.2 Struktura dotazníku

Dotazník obsahoval 27 otázek, které byly z větší části uzavřené s možností výběru jedné nebo více z předdefinovaných odpovědí, ale obsahoval i otázky otevřené, u kterých byli žáci vyzváni k vyplnění vlastních odpovědí. Děti byly vyzvány, aby v případě, že žádná z odpovědí nebude sedět na jejich situaci, dopsaly vlastní libovolnou odpověď. Této možnosti děti využily jen velmi zřídka, což usnadnilo zpracovávání dat z dotazníků. Dotazník byl rozdělen do tematických částí, které nebyly nijak odděleny, ale sloužily k tomu, aby bylo pořadí otázek posloupné a logické. Obsahová i grafická podoba i délka dotazníku byly přizpůsobeny dětem tak, aby pro ně vyplňování bylo co nejjednodušší. Dotazník předkládaný dětem je přiložen v přílohouvé části této práce i s ukázkou vyplnění jako příloha číslo 1 – Ukázka vyplněného dotazníku od respondenta.

5.1.3 Charakteristika zkoumaného vzorku

Cílovou skupinou byly zvoleny děti navštěvující pátý ročník základní školy, což znamená děti povětšinou spadající do věkové kategorie 10 – 12 let, tedy na přelomu mladšího a staršího školního věku. Jednotná věková skupina dětí byla zvolena z důvodu zachování rovnocennosti všech respondentů, pátá třída potom proto, že děti navštěvující

tento ročník jsou již schopny samostatně vyplnit dotazník a správně mu porozumět. Dalším důvodem pro zvolení této věkové kategorie byl fakt, že dle Rámcového vzdělávacího programu by děti na konci pátého ročníku měly splňovat očekávané výstupy za druhé hodnocené období povinné školní docházky ve vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie, mezi které patří vyhledávání informací na internetu či komunikace pomocí internetu nebo jiných běžných komunikačních zařízení (VÚP, 2007, s.35).

Pro pomoc s realizací průzkumu bylo osloveno 8 základních škol v Praze i mimo hlavní město, aby tak byla zajištěna jeho relevantnost a vyšší vypovídající hodnota. V Praze se jednalo o následující školy: Základní škola sv. Voršily v Praze, Základní škola Dr. Edvarda Beneše, Praha – Čakovice, Základní škola Uhelny trh a Malostranská základní škola. Z mimopražských pak byly osloveny Základní škola, Příbram VIII, Školní, Fakultní základní škola dr. Milady Horákové Olomouc, Základní škola Sendražice a Základní škola Milady Horákové, Hradec Králové.

Finálně byly vybrány čtyři základní školy, které svolily ke spolupráci a umožnily vyplnění dotazníků s dětmi. Školy byly vybírány tak, aby splňovaly podmínky na rozdílnost lokalit a s tím související širší spektrum žáků, aby nedošlo ke zkreslení průzkumu možnými sociokulturními rozdíly, například mezi dětmi v hlavním městě a ve zbytku republiky. Školy byly osloveny pro spolupráci v průběhu června, protože existoval předpoklad, že na konci školního roku nebudou žáci již tolik zaměstnáni s běžnými školními povinnostmi a v hodinách bude prostor na vyplnění dotazníků.

První školou, kde byl průzkum proveden, byla Základní škola Dr. Edvarda Beneše v Praze – Čakovicích. Do této školy umístěné v okrajové části Prahy dochází žáci nejen z Prahy, ale i děti z přilehlých obcí spadajících do Středočeského kraje. Další školou, kde byl průzkum realizován, byla jedna z fakultních škol Univerzity Karlovy v Praze, a to Základní škola Uhelny trh, která se nachází v samém centru Prahy. Třetí institucí byla olomoucká Fakultní základní škola dr. Milady Horákové. Poslední ze škol potom byla škola v menším českém městě – Základní škola, Příbram VIII, Školní. Na této základní škole nakonec nebylo možno provést dotazníkové šetření v třídě páté, nýbrž proběhlo mezi žáky sedmého ročníku. Data od těchto žáků finálně nebyla zařazena do evaluace průzkumu, aby byla zachována jednotnost ročníků, respektive věkové skupiny respondentů, o které bylo hovořeno výše v této podkapitole.

5.1.4 Vyhodnocení dat

Sesbíraná data z papírových dotazníků byla ručně vyhodnocena sčítáním jednotlivých odpovědí a zanesena do tabulkového editoru, ve kterém byla dále vyhodnocována a pro větší přehlednost zpracována do formy tabulek a grafů. Surová data z dotazníkového šetření jsou k nahlédnutí jako příloha číslo 2 – Data pro vyhodnocování průzkumu. V průběhu zpracovávání výsledků byly sledovány případné rozdíly mezi jednotlivými institucemi, přestože výsledky jsou představeny hromadně. Žádný ze zpracovávaných dotazníků nebyl vyřazen z důvodu nečitelnosti nebo nevěrohodnosti získaných odpovědí.

5.1.5 Hypotézy

Pro tento průzkum byly zformulovány čtyři hypotézy, které znějí:

- 1) Většina dětí využívá internet z domova. Internet používá na více než jednom zařízení a tráví na něm alespoň 4 dny týdně a hodinu denně.
- 2) Děti internet nejčastěji využívají pro zábavu, spontánně nejčastěji jmenují stránky s on-line hrami nebo videi.
- 3) Rodiče dětí neví, co jejich děti na internetu dělají a děti o rizicích na internetu neinformovali.
- 4) Děti jsou vzdělány v oblasti rizik internetu ze školy, tato rizika umí správně identifikovat a spontánně vyjmenovat.

5.2 Představení výsledků

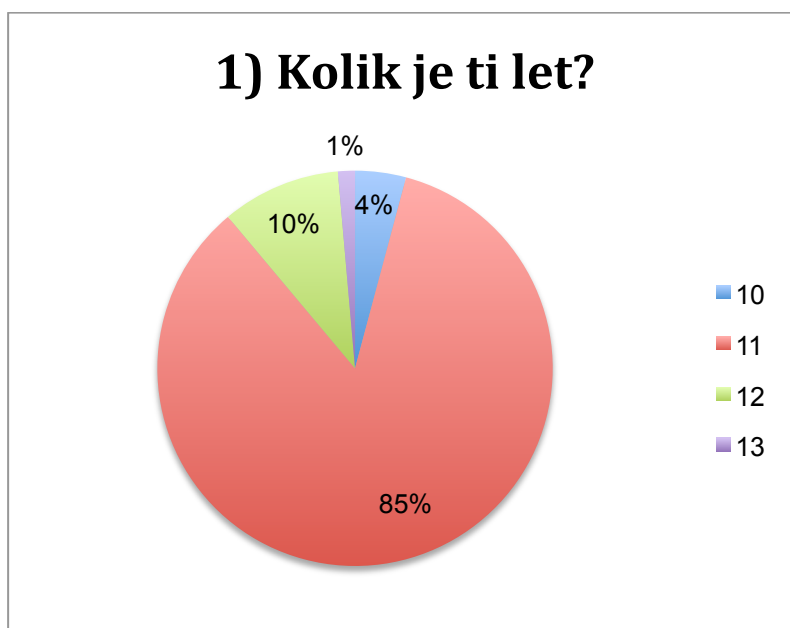
V následující části práce jsou představeny výsledky průzkumu, do něhož se zapojilo 96 dětí ze čtyř základních škol zmíněných v textu výše. Pro detailní vyhodnocení byly zpracovány dotazníky od 72 dětí z důvodů, které byly zmíněny v podkapitole 5.1.3. Výsledky jsou představeny v grafické podobě a jsou doprovázeny textovým komentářem. Všechny číselné výsledky jsou zaokrouhleny na celá čísla.

5.2.1 Vlastní výsledky průzkumu

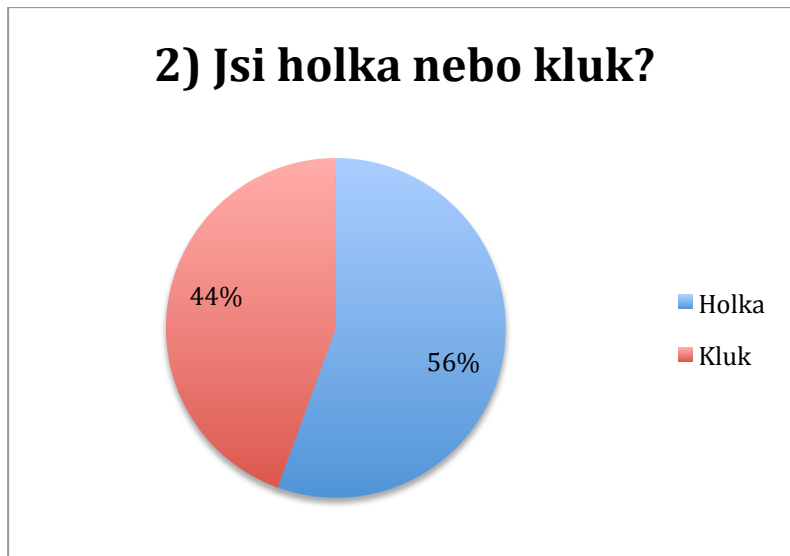
Začátek dotazníku se věnoval zjištění základních sociodemografických údajů o respondentech.

Většinu dětí, které se průzkumu zúčastnily, bylo 11 let – děti v tomto věku byly v průzkumu zastoupeny z 85 %. Právě 11 let je nejčastějším věkem žáků na konci páté třídy, a proto výsledek není překvapující a otázka na věk sloužila z velké míry pro úplnost dotazníku.

Graf 1 – Věk respondentů

Druhá otázka zjišťovala, zda se ve zkoumaném vzorku nachází více děvčat nebo chlapců. Výsledek byl poměrně vyrovnaný, avšak s výsledkem 56 % mezi respondenty mírně převládala děvčata.

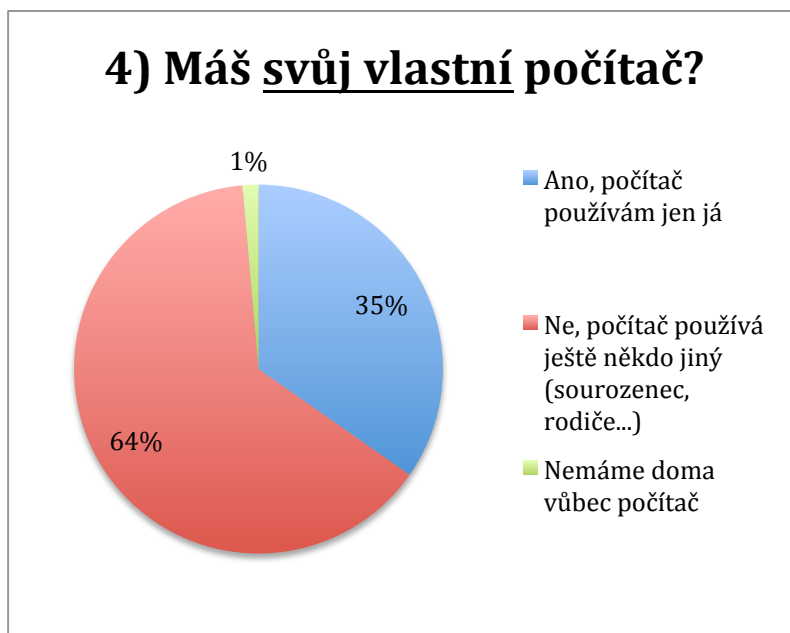
Graf 2 – Pohlaví respondentů

Třetí otázka, která zkoumala, kde děti internet nejčastěji využívají, měla jednoznačný výsledek. Tím byla odpověď za a, tedy “doma”. Tuto odpověď zvolilo celých 92 % respondentů. Výsledek opět není překvapivý a do velké míry souvisí s vysokou penetrací internetu v domácnostech, jak bylo naznačeno v úvodu této bakalářské práce. Pouze 5 % dětí uvedlo, že nejčastějším místem, kde internet používají, je škola. Odpověď “jinde” potom zvolilo pouze 3 % dotazovaných. Využívání internetu v knihovně dětmi je dle výsledků tohoto průzkumu nulové.

Graf 3 – Místo užití internetu

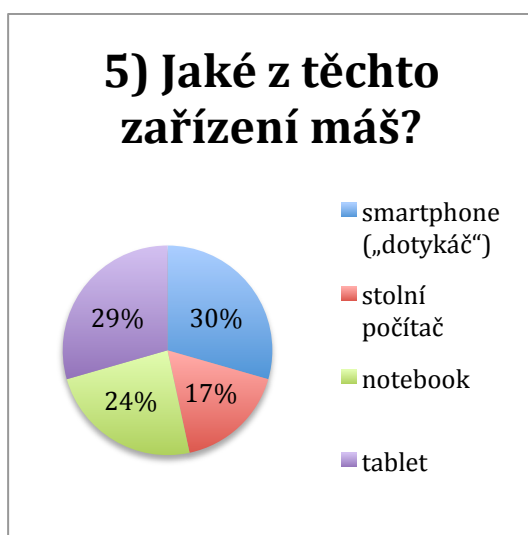
Další z otázek se věnovala zjištění, zda děti vlastní svůj počítač, který nikdo jiný nepoužívá, a mají k němu tedy výhradní přístup. Většina dětí označila možnost b – “ne, počítač používá ještě někdo jiný (sourozenec, rodiče...)”. Počítač tedy užívají společně dalšími členy rodiny (což koresponduje i s výsledky na otázku třetí a využívání internetu doma) či jinými lidmi. Více než třetina respondentů odpověděla, že mají svůj vlastní počítač. Jen jedno procento (které zaokrouhlo了一件 představuje pouze jednoho člověka) respondentů uvedlo, že doma počítač vůbec nemají.

Graf 4 – Vlastnictví počítače

Pátá otázka zjišťovala, jaká ze zařízení s možností přístupu na internet děti vlastní. Protože respondenti měli v této otázce možnost vybrat více odpovědí, je vyhodnocení výsledků zobrazeno ve dvou grafech – v prvním jsou vizualizována čísla, která ukazují, jaká zařízení (a v jaké míře) děti vlastní. Druhý graf potom reprezentuje výsledky pro počet označených odpovědí, resp. počet zařízení z nabízeného výběru, které děti používají. Výsledky ukazují, že každé z dětí vlastní minimálně jedno zařízení, se kterým mohou přistupovat k internetu. Nejčastěji děti vlastní chytrý mobilní telefon, má jej téměř třetina respondentů, přesně 30 % z nich. Smartphone je těsně následován tabletem. Tuto odpověď zvolilo 29 % respondentů. Stolní počítač se potom se 17 % stal nejméně častou odpovědí. Notebook ve svých odpovědích označilo 24 % dětí.

Podíváme-li se na počet zařízení, která děti používají, zjistíme, že nejčastěji respondenti vlastní dva přístroje z nabízeného seznamu. Tento výsledek byl zaznamenán u 31 % dětí. Poměrně vyrovnané jsou i výsledky pro jedno a tři zařízení, 29 % z respondentů má k užití jen jeden přístroj, 25 % tři z nich. Všechny čtyři přístroje potom má 15 % odpovídajících. Za zdůraznění stojí, že nebyla zaznamenána žádná odpověď, která by uváděla, že respondent nevládní ani jedno ze zařízení, což znamená, že všechny děti mají k dispozici alespoň jeden přístroj.

Graf 5a – Zařízení, druh

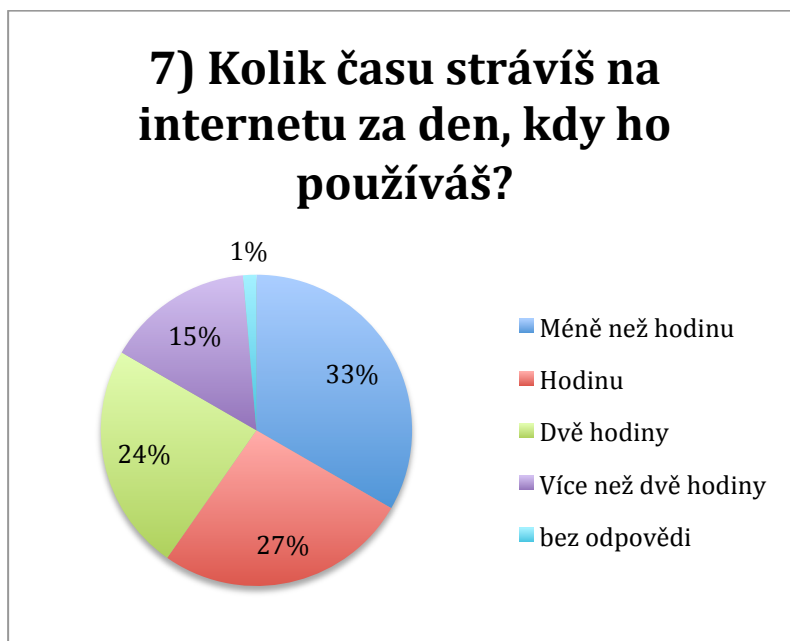
Graf 5b – Zařízení, počet

Další sekce otázek průzkumu se věnovala konkrétnějšímu chování uživatelů na internetu. Sekce byla uvedena šestou otázkou, která zjišťovala, jak často děti internet používají. Z výsledků je vidět, že většina dětí tráví na internetu svůj čas více než čtyřikrát týdně, více než třetina dětí, přesně 36 %, potom používá internet každý den.

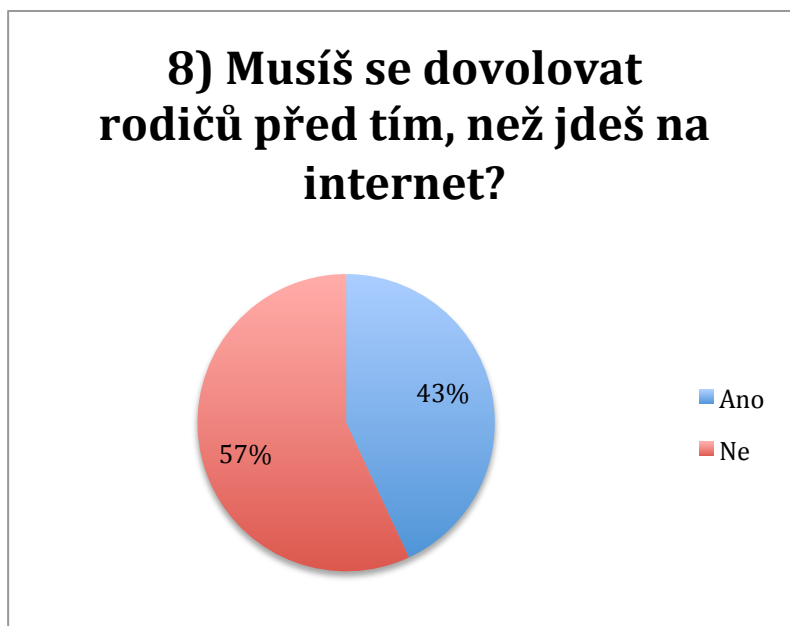
Graf 6 – Návštěvnost

V další otázce bylo zkoumáno, kolik času děti na internetu běžně stráví v den, kdy jej používají. Z odpovědí vyplynulo, že nejčastěji děti používají internet jednu hodinu nebo méně. Tyto dvě odpovědi společně tvoří plných 60 %. Dvě hodiny nebo více na internetu stráví 39 % dětí.

Graf 7 – Doba užívání

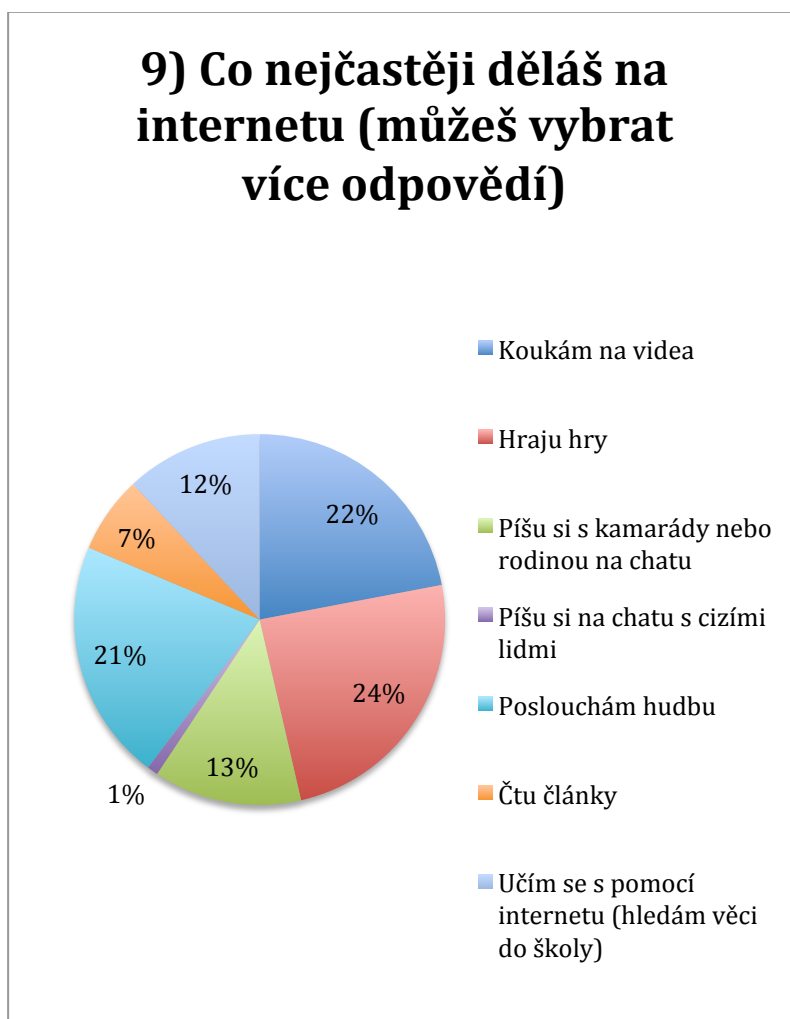
Osmá otázka se zaměřila na to, zda rodiče kontrolují, kdy je jejich dítě na internetu. Děti měly ze dvou variant odpovědí vybrat, zda se musí rodičů dovolovat před tím, než si začnou prohlížet stránky na internetu. Více než polovina dětí uvedla, že se rodičů dovolovat nemusí, a tedy že mohou internet používat i bez jejich vyžádaného svolení. Přesto stále velká část dětí, která je tvořena 43 %, se rodičů před užitím internetu dovolovat musí. Rodiče tak získávají větší kontrolu nad tím, kdy je jejich dítě potenciálně vystaveno rizikům závadného internetového obsahu.

Graf 8 – Dovolení rodičů

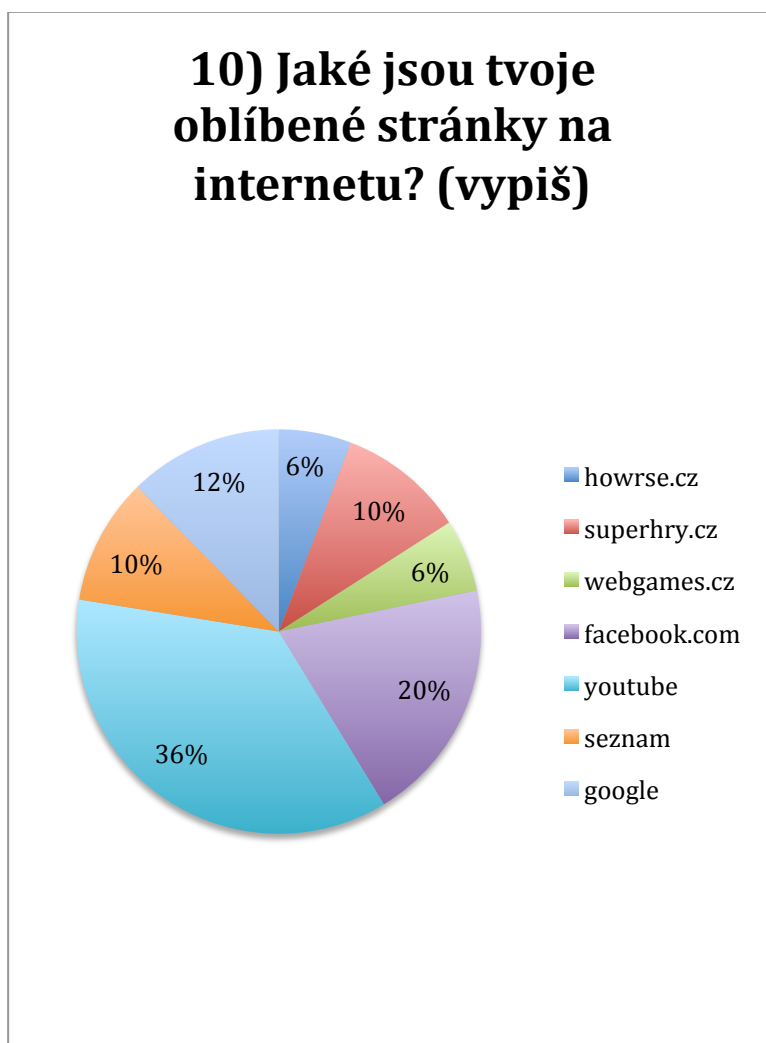

Devátá otázka směřovala na konkrétní chování dětí na internetu. Respondenti měli za úkol vybrat, k jakým činnostem internet nejčastěji využívají. Většina představující 24 % uvedla, že nejčastěji na internetu hraje hry. Tato odpověď byla těsně následována odpovědí „koukám na videa“, která získala 22 % odpovědí. Podobný výsledek byl zaznamenán i u odpovědi „poslouchám hudbu“ – 21 %. Menší procentní zastoupení odpovědí potom získaly možnosti „Píšu si s kamarády nebo rodinou na chatu“ s 13 %, „učím se s pomocí internetu (hledám věci do školy)“ s 12 %, „čtu články“ se 7 % a „píšu si na chatu s cizími lidmi“ s 1 % odpovědí. Obecně lze říci, že děti využívají internet převážně jako zdroj zábavy.

Graf 9 – Nejčastější činnosti na internetu

V následující otevřené otázce byly děti vyzvány, aby samostatně vypsaly až tři oblíbené internetové stránky, které navštěvují. Přestože respondenti nevybírali z předem nabídnutých odpovědí, výsledné odpovědi se příliš nelišily. Nejčastěji se ve výsledcích objevovala odpověď YouTube a herní servery, což úzce souvisí i se zjištěnými výsledky z otázky devět, ve které většina respondentů uvedla, že nejčastěji internet využívá ke hraní her a koukání na videa. Velká část uživatelů v odpovědích uvedla internetové vyhledávače Google nebo Seznam. U této otázky byl zaznamenán také poměrně vysoký podíl nevyplněných odpovědí. V grafu níže je představeno procentuální zastoupení nejčastějších odpovědí.

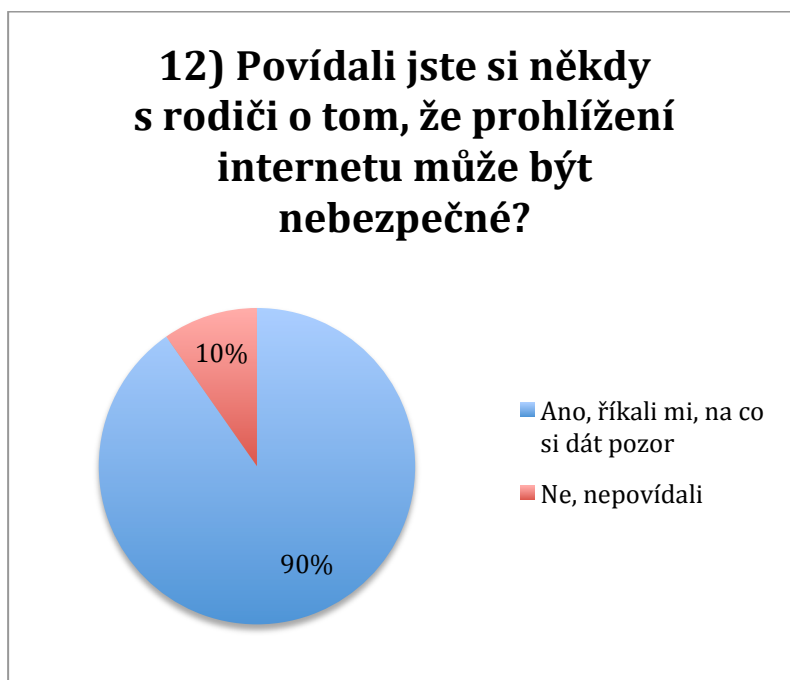
Graf 10 – Oblíbené internetové stránky

Jedenáctá otázka měla za úkol zjistit, podobně jako otázka osmá, na kolik jsou děti při prohlížení internetu kontrolovány rodiči. Děti měly odpovědět, zda jejich rodiče vědí, jaké stránky si na internetu prohlíží, či dokonce zda jim ukázali stránky, které jsou pro ně vhodné a bezpečné. Téměř tři čtvrtiny odpovídajících, 72 %, uvedlo, že rodiče jsou seznámeni se stránkami, které děti prohlížejí, ale tyto si děti našly samy. Jen 10 % respondentů uvedlo, že jim stránky ukázali rodiče. O chování na internetu 15 % dětí jejich rodiče nevědí.

Graf 11 – Kontrola rodičů

Důležitým faktorem toho, jak se děti chovají na internetu, je také to, zda s nimi rodiče hovoří o možných rizicích, která internet přináší, a upozorňují je na ně. Právě to zjišťovala dvanáctá otázka. Výsledky vypovídají, že většina rodičů si důležitost informování dětí v této oblasti uvědomuje, protože plných 90 % dětí v dotazníku uvedlo, že si se svými rodiči povídaly o tom, že internet pro ně může představovat určité riziko. 10 % respondentů uvedlo, že je jejich rodiče na rizika neupozorňovali.

Graf 12 – Informace od rodičů

Úzce související je i otázka zákazů prohlížení stránek na internetu. Přesvědčivá většina respondentů čítající 69 % uvedla, že jim rodiče zakazují užívání některých internetových stránek. Minimální procento (6 %) žáků uvedlo, že mají pro vyšší rodičovskou kontrolu na počítači aktivovaný rodičovský zámek. Čtvrtina respondentů potom uvedla, že mohou navštěvovat libovolné stránky, tedy že jejich rodiče jim nijak nezakazují prohlížení některých stránek.

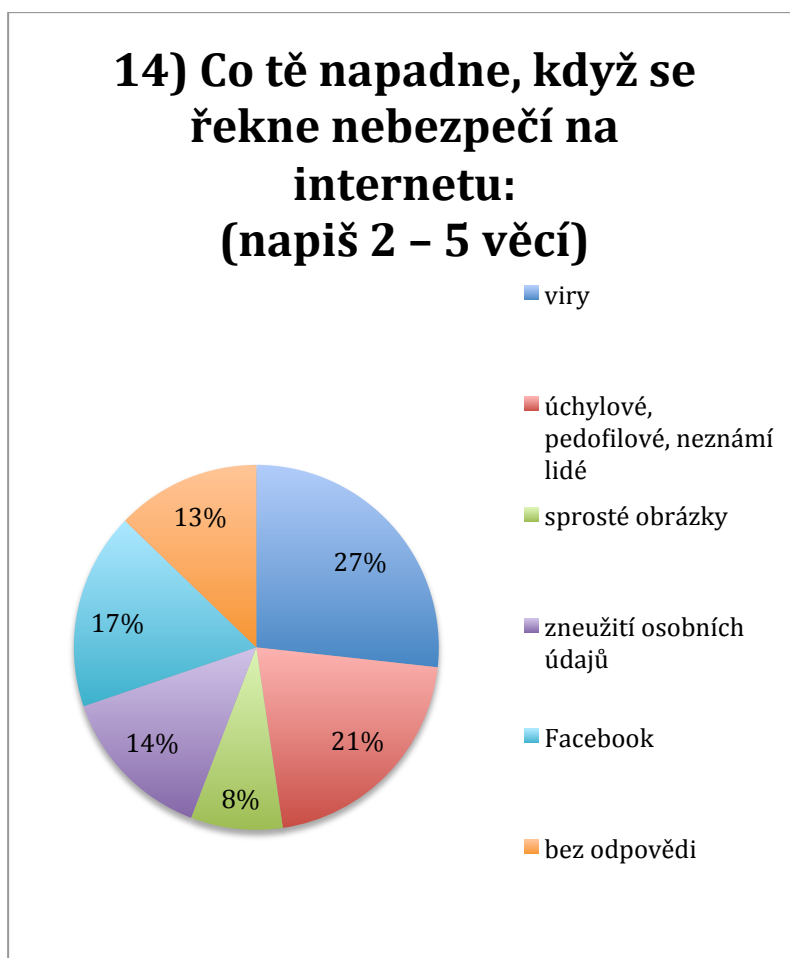

Graf 13 – Rodičovské zákazy

Po výzvě, aby děti samostatně napsaly, co podle nich představuje riziko na internetu, se mezi výsledky nejčastěji, ve více či méně odlišných formulacích, objevily odpovědi viry, úchylové (nebo pedofilové či neznámí nebezpeční lidé) či nastínění pornografického obsahu – většinou „sprosté obrázky“.

Překvapivou může být poměrně častá konkrétní odpověď Facebook, kterou uvedlo 17 % ze všech respondentů. Sociální síť Facebook má ve svých pravidlech užívání podmínku věku uživatele nad 13 let, respondenti by tedy neměli mít osobní zkušenost s touto sociální sítí, přestože skutečnost bývá často jiná. Samostatná otázka na používání sociálních sítí nebyla do dotazníku pro účely tohoto průzkumu zařazena., protože užívání sociálních sítí a jejich používání je natolik rozsáhlým tématem, že by si zasloužilo samostatný průzkum.

Mezi odpověďmi se objevily také další varianty, které nejsou zařazeny do grafu, protože se vyskytovaly jednotlivě. Mezi tyto patří například i některé kuriózní odpovědi jako: „internetem se děti kazí“ či „závislost dětí.“

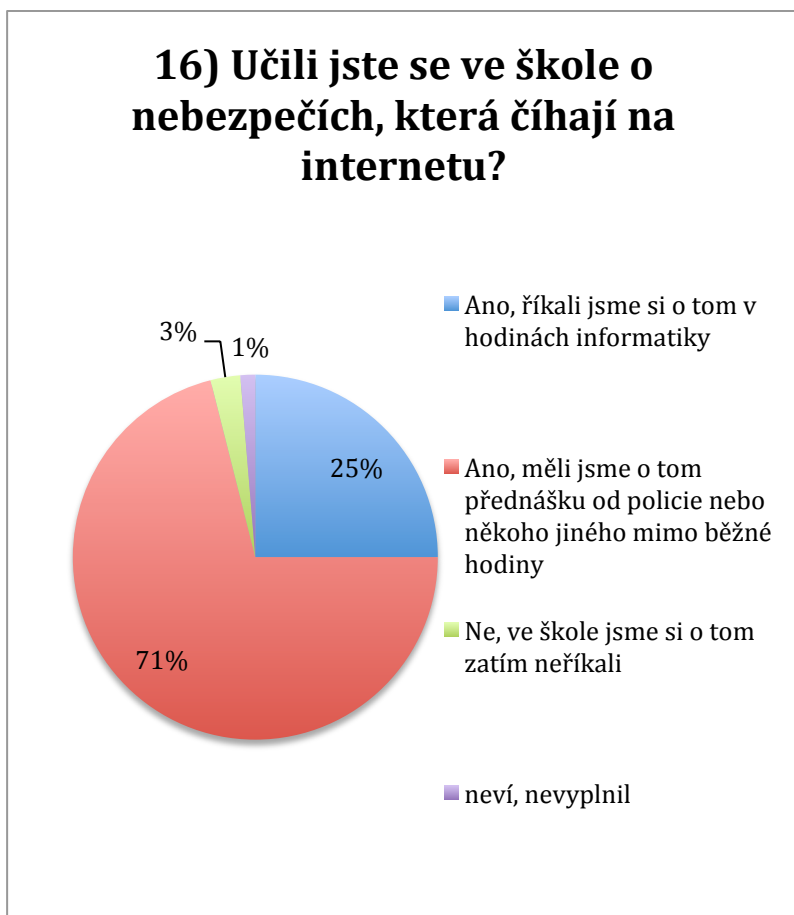
Graf 14 – Nebezpečí na internetu

Další část otázek si dávala za úkol zjistit, jak je to s výukou předmětů spojených s výpočetními technologiemi ve škole. Odpověď na otázku, zda mají žáci ve škole předmět informatika, přinesla překvapivý výsledek od pěti žáků, tedy 7 % všech respondentů, kteří uvedli, že tento předmět ve škole nemají. Vzhledem k tomu, že nejmenší část vzorku, která by se mohla takto lišit ve své odpovědi, by musela být rovna počtu žáků jedné třídy, tedy minimálně 22 žáků, znamená odpověď ne pravděpodobně špatné pochopení otázky nebo nepřesné označení předmětu, který může být označován na různých školách jiným jménem.

Graf 15 – Výuka ve škole

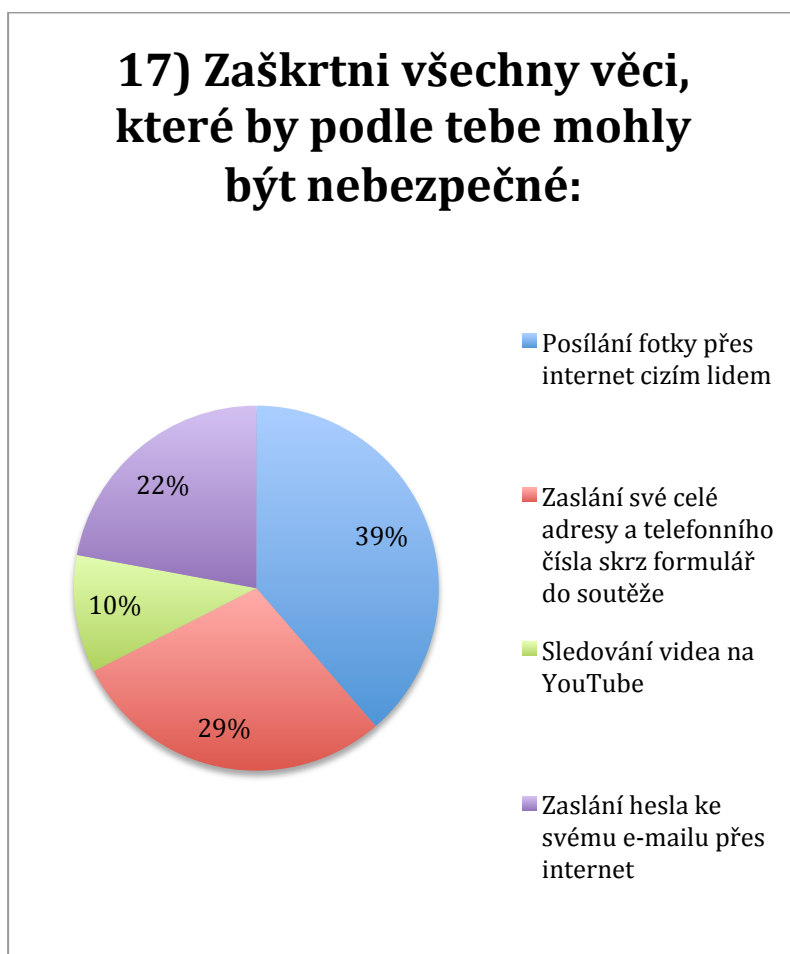
Šestnáctá otázka od dětí zjišťovala, jestli se ve škole doslechly o potenciálních hrozbách internetu, ať už z vyučování nebo ze speciálních přednášek mimo běžné vyučovací hodiny. Téměř tři čtvrtiny dětí uvedly, že se o rizicích doslechlo v rámci speciální přednášky. Přestože jen čtvrtina dětí uvedla, že si výklad o nebezpečích číhajících na internetu pamatuje i z běžných vyučovacích hodin, je pozitivním faktem, že dohromady 96 % všech žáků uvedla, že se jim ve škole dostalo poučení o rizicích spojených s užíváním této celosvětové informační sítě.

Graf 16 – Výuka o nebezpečích

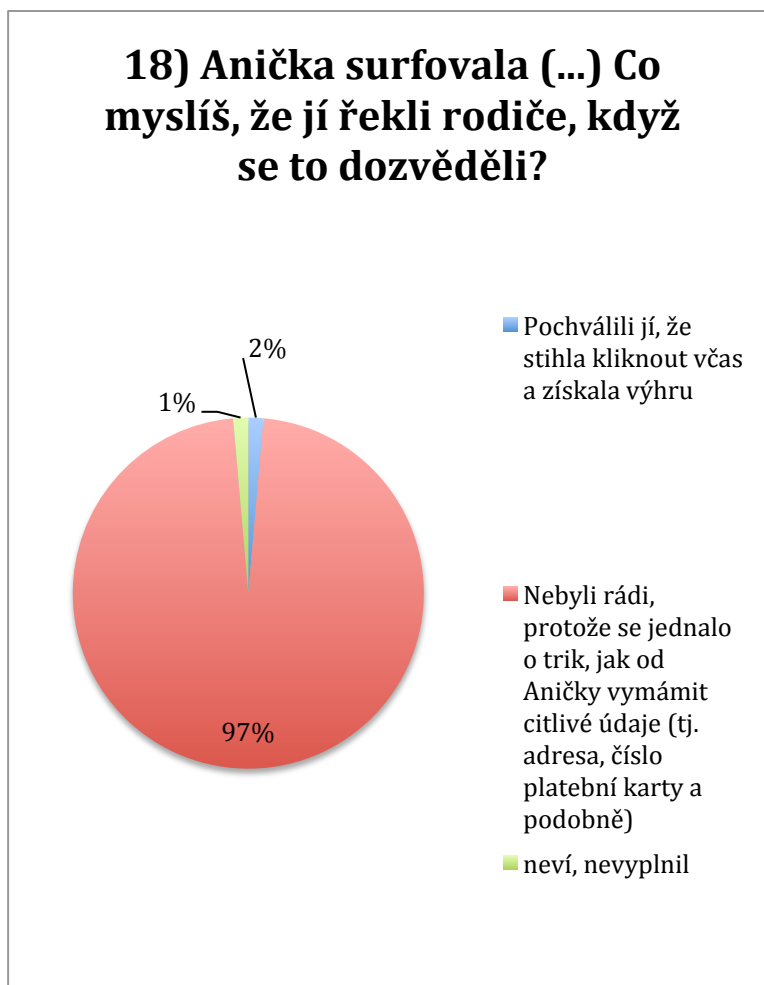
V sedmnácté otázce měly děti za úkol ze čtyř bodů vybrat ty, které by podle nich mohly být rizikové při chování na internetu. Nejvíce odpovědí získala možnost „posílání fotky přes internet cizím lidem“, kde děti správně identifikovaly riziko sdílení fotografického obsahu s cizími lidmi. Tuto odpověď zvolilo 39 % respondentů. V pořadí druhou nejčastější odpovědí byla odpověď „zasílání své celé adresy a telefonního čísla skrz formulář do soutěže“. Z odpovědí na tuto otázku vyplývá, že si děti uvědomují citlivost některých osobních údajů, stejně tak jako u odpovědi „zasílání hesla ke svému e-mailu přes internet“.

Graf 17– Rozpoznávání nebezpečí

Otázkám 18 a 19 předcházela obrázek reklamního panelu obsahující text: „Jste 10000. návštěvníkem! Zbývá 52 sekund. Stiskněte tlačítko, a uvidíte cenu kterou pro Vás máme.“ (přepsáno doslovně i s pravopisnými chybami). Děti měly na modelovém příkladu rozpoznat, zda by takovéto reklamní sdělení mohlo představovat problém.

V otázce 18 měly za úkol určit, respektive vyjádřit svůj názor, zda je správné klikat na podobné bannery. Prakticky většina respondentů čítající 97 % správně určila, že kliknutí na sdělení by mohlo představovat určité nebezpečí.

Graf 18 – Modelová situace

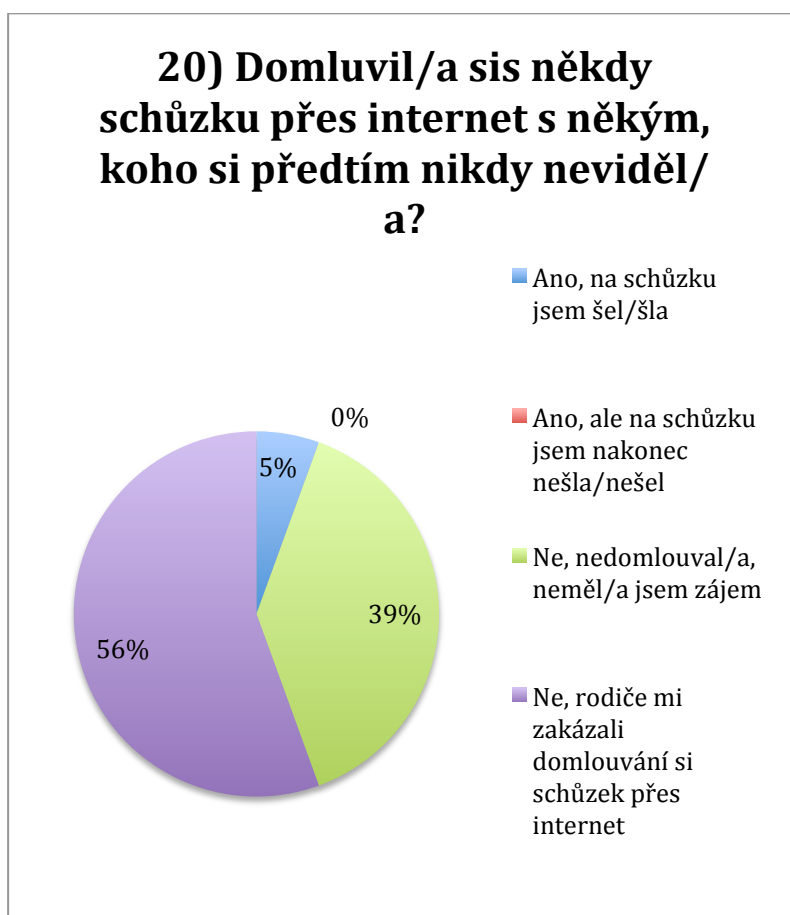
Následující otázka potom zjišťovala, jak by se v podobné situaci, která byla nastíněna v modelovém příkladu v otázce předchozí, zachovali sami respondenti. Zde opět naprostá většina (96 % respondentů) uvedla, že by na banner ilustrovaný obrázkem neklikla. Jedno procento, což při celkovém počtu 72 respondentů představuje zaokrouhleně jednoho žáka, uvedlo, že by na reklamní sdělení určitě kliklo. Zbylá část odpovídajících nechala otázku bez odpovědi.

Graf 19 – Rozhodnutí v modelové situaci

Poslední z logických celků dotazníku se věnoval vztahu uživatelů k ostatním uživatelům na internetu a jejich chování.

První z otázek této části, otázka číslo dvacet, zjišťovala, zda si děti domlouvají přes internet schůzku s neznámými lidmi a zda na takovéto schůzky přijdou. Žádné z dětí nevedlo, že by si někdy domluvilo schůzku přes internet na kterou by posléze nepřišlo. Pět procent všech respondentů uvedlo, že si podobnou schůzku smluvilo, a dokonce se na ni i dostavilo. Převažující většina všech respondentů, 56 %, odpověděla, že si nikdy schůzku přes internet nesmluvili, protože jim to jejich rodiče zakázali. Velké procento dětí (39 %) také uvedlo, že o žádnou schůzku smlouvanou on-line nemělo zájem, a proto si žádnou nedomluvilo.

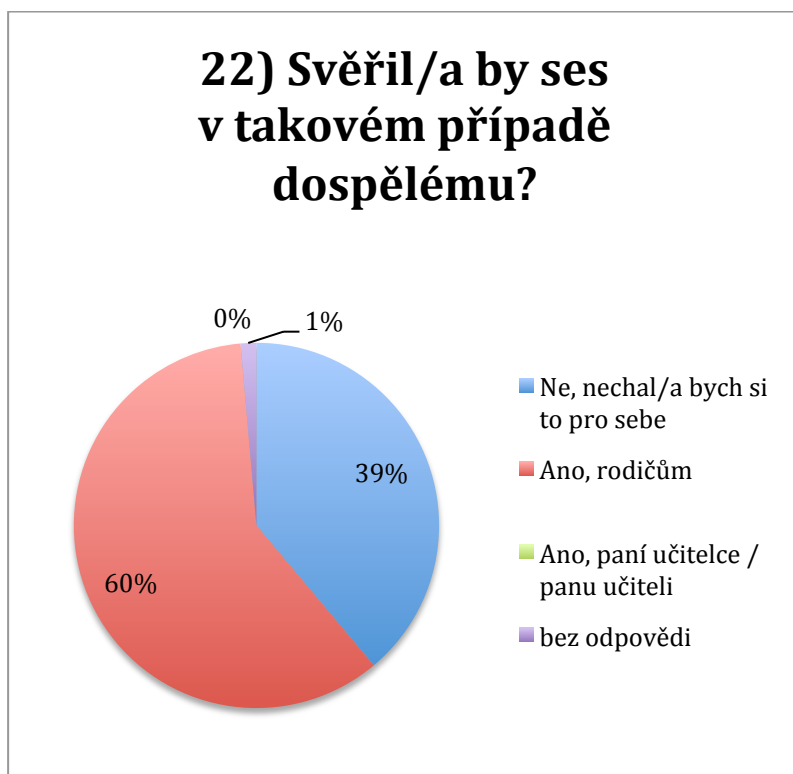
Graf 20 – Domlouvání schůzky přes internet

Dvacátá první otázka se věnovala nevhodnému obsahu, který se na internetu běžně vyskytuje, a na který mohou děti neúmyslně narazit. Zjištění dopadla následovně: těsně nadpoloviční většina (53 % odpovídajících) nemá žádnou zkušenost s tím, že by někdy narazila na obsah, který by mohl být pornografický (v dotazníku popsáno jako fotky nahých lidí). 47 % respondentů potom uvedlo, že na podobný obsah při brouzdání na internetu narazilo, avšak stránky posléze ihned opustilo.

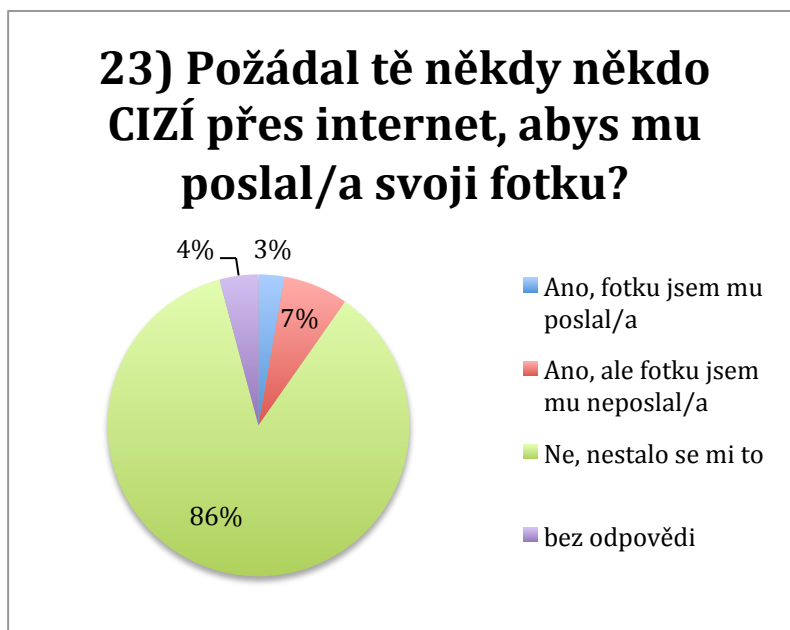
Graf 21– Potenciálně nevhodný obsah

Dvacátá druhá otázka přímo navazovala na otázku předchozí a zjišťovala, zda by se děti po takovém zážitku se svojí zkušenosti svěřili některé dospělé osobě. Skutečnost by svým rodičům sdělila více než polovina respondentů – celých 60 % z nich. 39 % dětí by si pak zkušenost nechalo pro sebe. Žádné z dětí neuvědlo, že by se s podobným případem svěřilo pedagogickému pracovníkovi.

Graf 22 – Svěřování se se zkušeností

Další z otázek zjišťovala, zda jsou děti ochotny poskytnout svoji fotografii cizímu člověku, kterého nepotkali ve skutečném životě, ale znají jej pouze z on-line světa. 10 % dětí uvedlo, že je již někdo cizí požádal o to, aby mu zaslali svoji fotografii. Třetina z oslovených (3 % ze všech respondentů) potom žádosti vyhověla a fotografii neznámému člověku skutečně zaslala. Drtivá většina (86 %) dětí uvedla, že se s výzvou o zaslání fotky cizímu člověku nikdy nesešla, a proto tak ani neučinila.

Graf 23 – Zasilání fotografií cizím lidem

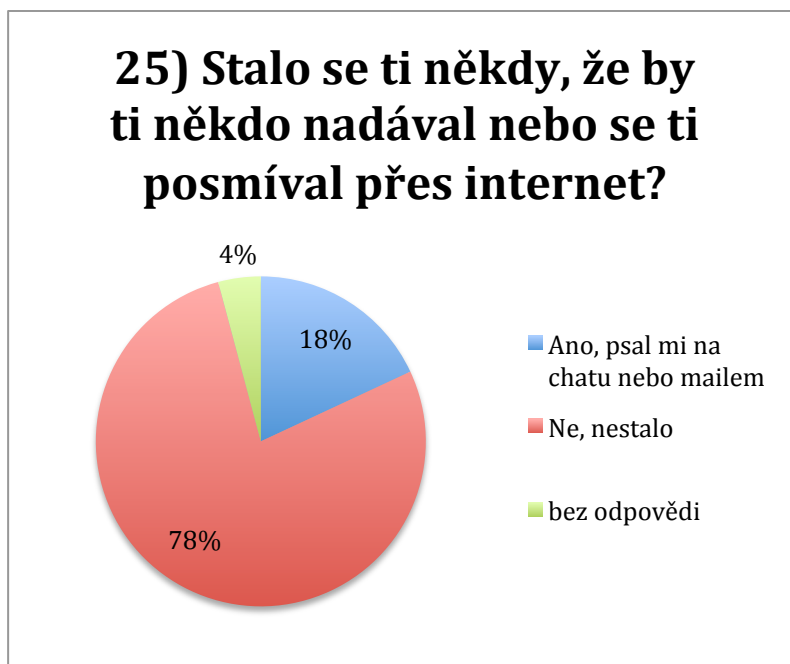
Dvacátá čtvrtá otázka zkoumala, zda byly děti někdy vystaveny situaci, kdy se jejich fotografie ocitla na internetu bez jejich vědomí a která je zobrazovala v trapné nebo ponižující situaci. 14 % respondentů uvedlo, že takovou zkušenost mají. Pro 8 % z nich to nepředstavovalo problém, považovalo to za žert a umístění jejich fotografie on-line jim nevadilo. Pro 6 % z dotazovaných podobná situace představovala problém – zobrazení jejich fotografie na internetu pro ně bylo nepříjemné. Naprostá většina (83 % respondentů) podobné situaci vystavena nebyla.

Graf 24 – Zkušenost s kompromitujícím obsahem

Podobným problémem jako v předchozí otázce se zabývala i otázka dvacet pět. Ta se zaměřila na zjišťování toho, zda mají respondenti zkušenost s posměšky přes internet. Zde je opět pozitivním zjištěním, že valná většina dětí, dle tohoto průzkumu plných 78 %, nezažila situaci, kdy by se jí někdo vysmíval přes internet. Přesto výsledek 18 % není zanedbatelným číslem dětí, které uvedly, že se jim stalo, že by jim někdo nadával nebo se jim posmíval přes různé formy elektronické komunikace na internetu. 4 % dětí pak otázku nezodpověděla.

Graf 25– Zkušenost s posměšky

S předchozí otázkou souvisí i problematika kyberšikany. V průzkumu bylo zjišťováno, zda si děti dokáží pod tímto termínem vybavit konkrétní význam, či zda se se slovem vůbec setkaly. Většina dotazovaných (67 %) uvedla, že slovo kyberšikana již slyšela a zná i jeho význam. Pro dalších 10 % dotazovaných nebyl termín nový, jeho význam však neznali. 12 % dětí slyšelo slovo šikana, ale nic jim neříká podobný význam v on-line prostředí. 8 % respondentů uvedlo, že je pro ně výraz zcela nový a neznají jej.

Graf 26 - Kyberšikana

Poslední otázka v dotazníku od dětí zjišťovala, zda vědí, že existují na internetu stránky, kam se mohou obrátit, pokud se v on-line prostředí setkají s něčím, co jim je nepříjemné nebo jim nějakým způsobem ubližuje. Většina dotázaných uvedla, že žádné takové stránky nezná. 12 % respondentů uvedlo, že stránku zná, ale uvedlo chybnou odpověď Modrá linka. 14 % z dotázaných potom uvedlo, že stránku znají a zvolilo správnou odpověď – Horká linka. Poslední otázku také velká část respondentů nechala bez odpovědi, bylo jich 11 %.

Graf 27 – Znalost Horké linky

5.2.3 Shrnutí a interpretace výsledků

Výsledky ze všech tří škol byly prezentovány dohromady. Při jejich zpracování byly sledovány případné rozdíly mezi jednotlivými školami, před tím, než došlo k součtu jednotlivých surových dat. Žádné výkyvy však nebyly zaznamenány – odpovědi od dětí ze všech tří institucí byly podobné a přestože zkoumaný vzorek populace žáků nebyl příliš velký, a proto se výsledek průzkumu nedá aplikovat plošně na celou Českou republiku, z výstupů pro tento průzkum vychází, že děti na různých školách se na internetu chovají velmi podobně a využívají jej ke stejným věcem, stejně tak i jejich zkušenosti s on-line prostředím jsou srovnatelné.

Jednotlivé části průzkumu se věnovaly problematice, kterou řeší i Evropská strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem. Zasazení výsledků průzkumu do kontextu strategie, respektive jejích jednotlivých pilířů, lze najít níže.

5.2.3.1 Ověření hypotéz

Hypotézy formulované na začátku průzkumu byly ověřeny, s výjimkou hypotézy číslo 3, která se nepotvrdila. Hypotéza předpokládala, že děti nejsou svými rodiči informovány o nebezpečích číhajících na internetu a rodiče neví, jaké stránky děti používají. Vyvrácení hypotézy je tedy pozitivním zjištěním, protože říká, že rodiče si uvědomují závažnost problému a děti náležitě informují.

5.2.3.2 Výsledky v kontextu prvního pilíře

První pilíř strategie se věnuje především obsahu dostupného on-line, nepřímou tedy webových stránek, blogů, videoher, či videí, která lze na internetu najít. V bloku otázek dotazníku, které se zabývaly stránkami, které děti navštěvují, se mezi odpověďmi ani jednou neobjevila žádná ze stránek, které byly oceněny v soutěži o Evropskou cenu za nejlepší webové stránky pro děti. Tento výsledek není překvapivý, avšak je škoda, že přihlášené projekty nejsou více propagovány, aby se s nimi mohly děti seznámit a využít tak jejich benefity, díky kterým by se pro ně internet mohl stát lepším místem pro zábavu i vzdělávání. Děti jako svou oblíbenou aktivitu na internetu nejčastěji uváděly hraní her a sledování videí, především na a proto by se mělo zlepšování a vytváření lepšího obsahu mělo věnovat právě této oblasti zájmu dětí.

5.2.3.3 Výsledky v kontextu druhého pilíře

V druhém pilíři se strategie zabývá osvětovou činností, výukou o bezpečném internetu ve školách a v neposlední řadě i ohlašovacími systémy pro nevhodný obsah. V dotazníkovém šetření praktické části byly i na tato témata položeny dětem zjišťovací otázky. Dle výsledku většina má žáků ve školním rozvrhu zahrnut i předmět informatika. Ještě vyšší procento žáků uvedlo, že se v rámci školní výuky dozvědělo o nebezpečích, které číhají na internetu. Toto zjištění je velmi pozitivní, ať už se tak stalo zásluhami Evropské strategie, či nikoli. Většina dětí také z nabízených možností správně odhalila možné hrozby, z čehož lze předpokládat, že se jim dostalo patřičné osvěty o rizicích internetu. Co se týče ohlašovacích systémů, zde bohužel většina dětí neměla žádné znalosti o tom, že se mohou obrátit například na Horkou linku. V tomto bodě, tedy v bodě dostupnosti a informovanosti o ohlašovacích systémech, je třeba zvýšit povědomí o těchto nástrojích tak, aby je děti, mohly v případě potřeby využít.

5.2.3.4 Výsledky v kontextu třetího pilíře

Výsledky dotazníkového šetření, které by se daly zařadit do oblasti třetího pilíře, se týkají především rozpoznání reklamního sdělení. Naprostá většina dětí byla schopna identifikovat reklamní banner, který navíc mohl potenciálně představovat riziko například škodlivého programu. Co se týče ochrany před škodlivým obsahem, jen naprosté minimum dětí uvedlo, že mají aktivovaný rodičovský filtr. Rozšíření povědomí o rodičovských filtrech a poskytnutí kvalitních nástrojů by mohlo přinést jejich vyšší využívání, a tím i vyšší ochranu dětí.

5.2.3.5 Výsledky v kontextu čtvrtého pilíře

Čtvrtý pilíř strategie se zabývá bojem proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí. Z výsledků průzkumu vyplynulo, že téměř polovina dětí na zkoumaných českých školách se na internetu setkala s pornografickým obsahem. Přestože nebyla položena otázka na přesnou povahu tohoto obsahu a dotazník zjišťoval zkušenost dětí se zhlédnutím nevhodného obsahu, nikoliv přímo pornografický obsah, jehož součástí by byly děti samy, i tak je výsledné číslo vysoké. Pozitivním zjištěním ovšem zůstává, že více než polovina dětí by se se svou negativní zkušeností svěřila rodičům. Jak už bylo zmíněno výše, i v této oblasti je zapotřebí pokusit se ještě více informovat veřejnost o možnosti využívání horkých linek, kam je možno závadný obsah hlásit a nastavit na zařízeních, která používají děti patřičnou ochranu.

Závěr

Internet je celosvětovým fenoménem dnešní doby. Přestože nebyl vytvořen pro děti, právě ony se stávají stále početnější skupinou jeho uživatelů a začínají jej užívat ve stále mladším věku. Na tyto nejzranitelnější uživatele číhají na internetu rizika, která by mohla ohrozit nejen jejich duševní vývoj, a proto je nutné nalézt způsoby, jak děti před těmito riziky co nejlépe ochránit. Důležitým bodem je vzdělávání v oblasti bezpečného užití internetu. Vzdělávání by se mělo dostat nejen jim, ale také rodičům a pedagogickým pracovníkům, kteří jsou s dětmi v každodenním styku. Současně je také nutno nabídnout všem zúčastněným internetový obsah, který by byl vhodný pro nejmladší věkové skupiny obyvatel, a poskytnout jim cesty a nástroje, jak se bránit proti obsahu potenciálně škodlivému.

Tato bakalářská práce se věnovala představení Evropské strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem, která byla navržena a schválena Evropskou komisí v květnu roku 2012 s cílem podpořit lepší internet pro děti. Teoretická část čtenáře seznámila s obsahem strategie a přinesla přehled o vývoji některých klíčových navrhovaných cílů se zaměřením na implementaci cílů především v České republice. Pro praktickou část práce bylo zvoleno dotazníkové šetření mezi žáky mladšího školního věku, které si dávalo za cíl zmapovat to, jak se děti na internetu chovají, kolik času na něm tráví, zda jsou schopny samostatně rozeznat rizika, která na ně číhají a zda se s těmito riziky už dříve setkaly. Výsledky dotazníkového šetření potom byly zpracovány a porovnávány s jednotlivými body strategie. Jednotlivá zjištění byla prezentována v průběhu práce.

Internet je specifické prostředí, které není velmi snadné kontrolovat. S přispěním nejrůznějších orgánů však lze jeho prostředí zlepšit i pro užití dětmi. Evropská unie se o takováto zlepšení snaží dlouhodobě a, dle výsledků a závěrů popsaných výše v textu této práce, se jí to s přispěním členských států i soukromých podniků poměrně daří, přestože ke konečnému cíli, kdy by se internetové prostředí dalo bez obav nazvat bezpečným pro děti, je stále ještě daleko.

Seznam použitých zdrojů

- About Insafe. In: © EUROPEAN SCHOOLNET. *Safer Internet* [online]. [cit. 2014-07-14]. Dostupné z:<http://www.saferinternet.org/about>
- About SIP-Bench. In: *SIP Benchmark III* [online]. © 2013-2014 [cit. 2014-07-14]. Dostupné z:<http://sipbench.eu/index.cfm/secid.1/secid2.19>
- AVG. Teachers Struggle Under the Weight of Parents' Expectations for Child Online Safety Education in Schools. In: *AVG Media Center* [online]. 2014 [cit. 2014-07-03]. Dostupné z:http://mediacenter.avg.com/news/teachers_struggle_under_the_weight_of_parents_expectations_for_child_online_safety_education_in_schools
- CEO Coalition 2014: progress reports on actions to make the Internet a Better Place for Kids. In: *Digital agenda for Europe* [online]. 10.4. 2014 [cit. 2014-07-14]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/ceo-coalition-2014-progress-reports-actions-make-internet-better-place-kids>
- *Connecting Europe facility (CEF) Trans-european telecommunications networks: Work programme 2014*. 2014. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/WP2014%20-%20official%20published.pdf>
- ČESKÝ ROZHLAS. *Rádio Junior* [online]. [2014] [cit. 2014-07-02]. Dostupné z: <http://www.radiojunior.cz/>
- ČESKÝ ROZHLAS. *Webík* [online]. ©2001 –2014 [cit. 2014-07-02]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/webik/portal/>
- Digitální agenda pro Evropu. In: *EurActiv* [online]. 2013 [cit. 2014-07-17]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/obchod-a-export0/link-dossier/digitalni-agenda-pro-evropu-000091>
- EUROPEAN COMMISSION. *Connecting Europe facility call for proposals for safer internet generic services*. 2014. Dostupné z:

http://inea.ec.europa.eu/download/calls2014/CEF-telecom/call_text_ceftc20141_superfinal.pdf

- EVROPSKÁ KOMISE. *Den bezpečnějšího internetu 2014 se slaví po celém světě*. Brusel, 2014. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-136_cs.htm
- EVROPSKÁ KOMISE. *Digitální agenda: Nová strategie pro zajištění větší bezpečnosti a lepšího obsahu pro děti a mládež na internetu*. Brusel, 2012b. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-445_cs.htm
- Evropská komise. In: *EUROPA* [online]. [2014] [cit. 2014-06-28]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/european-commission/index_cs.htm
- EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropská strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem*. 2012a. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0196&from=EN>
- EVROPSKÁ UNIE. Evropská komise. *Europa* [online]. [2014]a [cit. 2014-07-01]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/index_cs.htm
- EVROPSKÁ UNIE. Evropská komise. *Europa* [online]. [2014]b [cit. 2014-07-01]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/about/index_cs.htm
- Evropská unie. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/65/ES ze dne 11. prosince 2007, kterou se mění směrnice Rady 89/552/EHS o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících provozování televizního vysílání. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2007. Dostupné z: http://www.mkcr.cz/assets/media-a-audiovize/rozhlasove-a-televizni-vysilani/1_33220071218cs00270045_1.pdf
- EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR. *Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropská strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem*. Brusel, 2012. Dostupné z:

<http://eescopinions.eesc.europa.eu/eescopiniondocument.aspx?language=cs&docnr=1518&year=2012>

- *Horká linka* [online]. [2014] [cit. 2014-07-14]. Dostupné z: <http://www.horkalinka.cz/>
- HOUSKA, Ondřej. Český rozhlas dostal evropskou cenu za nejlepší internetové stránky pro děti. In: *Český rozhlas: Zprávy*[online]. 2014 [cit. 2014-06-28]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/cesky-rozhlas-dostal-evropskou-cenu-za-nejlepsi-internetove-stranky-pro-deti--1314727
- *INSAFE-INHOPE: working together for a better internet for children and young people. Annual Report 2013*. 2014. ISBN 978-94-9144-056-4. Dostupné z: http://www.saferinternet.org/c/document_library/get_file?uuid=03509a3f-5aef-47ce-9466-28e855238043&groupId=10137
- Jaké jsou internetové děti 1: Co si odnesou z hodin informatiky?. In: *Výzkumník seznam* [online]. 2014 [cit. 2014-06-25]. Dostupné z: http://vyzkumnik.seznam.cz/news_items/46
- Kritéria hodnocení. *Nejlepší webové stránky pro děti: Evropské ceny* [online]. ©2013c [cit. 2014-06-28]. Dostupné z:<http://www.bestcontentaward.eu/criteria-for-judges>
- LEINER, Barry M. et al. Brief History of the Internet. In: *Internet Society* [online]. 2012 [cit. 2014-07-02]. Dostupné z:http://www.internetsociety.org/sites/default/files/Brief_History_of_the_Internet.pdf
- LIVINGSTONE, Sonia, Leslie HADDON, Anke GÖRZIG a KJARTAN. *Risks and safety for children on the internet: the UK report: Full findings from the EU Kids Online survey of UK 9-16 year olds and their parents* [online]. 2010 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z:<http://eprints.lse.ac.uk/33731/1/Risks%20and%20safety%20on%20the%20internet%28lsero%29.pdf>

- Nástroj pro propojení Evropy – CEF. In: *BusinessInfo* [online]. 2014 [cit. 2014-07-18]. Dostupné z:<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nastroj-pro-propojeni-evropy-cef-44974.html>
- *Nejlepší webové stránky pro děti evropské ceny* [online]. ©2013a [cit. 2014-06-28]. Dostupné z:<http://www.bestcontentaward.eu/>
- NETMONITOR. *Audit návštěvnosti internetu: Trendy v návštěvnosti internetu ročenka 2012, leden 2011 – únor 2013*. 2014. Dostupné z: http://www.netmonitor.cz/sites/default/files/iac_2013_-_netmonitor_rocenka_2012_0.pdf
- O konferenci Senát 2014. In: *Saferinternet.cz* [online]. © 2012 [cit. 2014-07-01]. Dostupné z: <http://konference.ncbi.cz/konference-senat-2014/o-konferenci-senat-2014.html>
- SEZNAM.CZ. *Seznam se bezpečně* [online]. © 1996 - 2014 [cit. 2014-07-04]. Dostupné z:<http://www.seznamsebezpecne.cz/>
- *SIP Benchmark III* [online]. © 2013-2014 [cit. 2014-07-17]. Dostupné z: <http://sipbench.eu/index.cfm>
- SKLENÁK, Vilém, CELBOVÁ, Ludmila. Internet. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2014-06-11]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000536&local_base=KTD.
- Soutěž. *Nejlepší webové stránky pro děti: Evropské ceny* [online]. ©2013b [cit. 2014-06-28]. Dostupné z:<http://www.bestcontentaward.eu/the-competition>
- Strategie Evropa 2020. *BusinessInfo* [online]. 2010 [cit. 2014-06-23]. Dostupné z:<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/strategie-evropa-2020-5155.html>
- *Úmluva o právech dítěte*. New York, 1989. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

- ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AV ČR. Internet. In: *Internetová jazyková příručka* [online]. © 2008–2014a [cit. 2014-07-01]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=internet>
- ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AV ČR. Strategie. In: *Internetová jazyková příručka* [online]. © 2008–2014b [cit. 2014-07-01]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=strategie>
- VÚP. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: (se změnami provedenými k 1. 9. 2007)*. Praha, 2007. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf
- Who we are. In: *INHOPE* [online]. [2014] [cit. 2014-07-13]. Dostupné z: <http://www.inhope.org/gns/who-we-are/at-a-glance.aspx>
- *You rate it* [online]. [2014] [cit. 2014-07-17]. Dostupné z: <http://www.yourateit.eu/>

Seznam grafů

Graf 1 – Věk respondentů	33
Graf 2 – Pohlaví respondentů	34
Graf 3 – Místo užití internetu	35
Graf 4 – Vlastnictví počítače	36
Graf 5a – Zařízení, druh	37
Graf 5b – Zařízení, počet	37
Graf 6 – Návštěvnost	38
Graf 7 – Doba užívání	39
Graf 8 – Dovolení rodičů	40
Graf 9 – Nejčastější činnosti na internetu	41
Graf 10 – Oblíbené internetové stránky	42
Graf 11 – Kontrola rodičů	43
Graf 12 – Informace od rodičů	44
Graf 13 – Rodičovské zákazy	45
Graf 14 – Nebezpečí na internetu	46
Graf 15 – Výuka ve škole	47
Graf 16 – Výuka o nebezpečích	48
Graf 17 – Rozpoznávání nebezpečí	49
Graf 18 – Modelová situace	50
Graf 19 – Rozhodnutí v modelové situaci	51
Graf 20 – Domlouvání schůzky přes internet	52
Graf 21 – Potenciálně nevhodný obsah	53
Graf 22 – Svěřování se se zkušeností	54
Graf 23 – Zaslání fotografií cizím lidem	55
Graf 24 – Zkušenost s kompromitujícím obsahem	56
Graf 25 – Zkušenost s posměšky	57
Graf 26 – Kyberšikana	58
Graf 27 – Znalost Horké linky	59

Příloha číslo 1 – Ukázka vyplněného dotazníku od respondenta

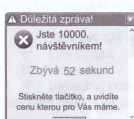
Bezpečný internet pro děti - dotazník

- Kolik je ti let?
11
- Jsí holka, nebo kluk? (Zaškrtni)
 holka kluk
- Kde nejčastěji používáš internet?
 a. Doma
 b. Ve škole
 c. V knihovně
 d. Jinde
- Máš svůj vlastní počítač?
 a. Ano, počítač používám jen já
 b. Ne, počítač používá ještě někdo jiný (sourozenec, rodiče...)
 c. Nemáme doma vůbec počítač
- Jaké z těchto zařízení máš? (Zaškrtni, můžeš zaškrtnout i více)
 a. smartphone („dovkáč“)
 b. stolní počítač
 c. notebook
 d. tablet
- Kolikrát za týden jsi na internetu?
 a. Každý den
 b. 4 – 5 dní v týdnu
 c. Jen o víkendů
 d. Vůbec
- Kolik času strávíš na internetu za den, kdy ho používáš?
 a. Méně než hodinu
 b. Hodinu
 c. Dvě hodiny
 d. Více než dvě hodiny
- Musíš se dovolovat rodiči před tím, než jdeš na internet?
 a. Ano
 b. Ne
- Co nejčastěji děláš na internetu (můžeš vybrat více odpovědí)

- a. Koukám na videa
 b. Hraju hry
 c. Píšu si s kamarády nebo rodinou na chatu
 d. Píšu si na chatu s cizími lidmi
 e. Poslouchám hudbu
 f. Čtu články
 g. Učím se s pomocí internetu (hledám věci do školy)
- Jaké jsou tvoje oblíbené stránky na internetu? (vypiš)
 a. YouTube, MTV
 b. Facebook
 c. Instagram
- Vědí tvoji rodiče, jaké stránky si na internetu prohlížeš?
 a. Ano, ukázali mi, které stránky si mám prohlížet
 b. Ano, ale stránky jsem si našel / našla sama
 c. Neví
- Povídali jste si někdy s rodiči o tom, že prohlížení internetu může být nebezpečné?
 a. Ano, říkali mi, na co si dát pozor
 b. Ne, nepovídali
- Zakazují ti rodiče navštěvovat některé stránky na internetu?
 a. Ano, máme na počítači rodičovský filter
 b. Ano, řekl mi, na které stránky nemám chodit
 c. Ne, mohu si prohlížet, co chci
- Co tě napadne, když se řečnou nebezpečí na internetu: (napíš 2 – 5 věcí)
neznámí, špatní lidé
- Máš v rámci svého rozvrhu výuku předmětu informatika?
 a. Mám
 b. Nemám
- Učili jste se ve škole o nebezpečích, která číhají na internetu?
 a. Ano, říkali jsme si o tom v hodinách informatiky
 b. Ano, měli jsme o tom přednášku od policie nebo někoho jiného mimo běžné hodiny
 c. Ne, ve škole jsme si o tom zatím neříkali
- Zaškrtni všechny věci, které by podle tebe mohly být nebezpečné:
 a. posílání fotky přes internet cizím lidem
- c. Ne, nestalo se mi to
- Stalo se ti někdy, že někdo umístil na internet tvoji fotku nebo video, která tě zobrazovala v trapné situaci?
 a. Ano, ale byla to legrace, nevdalo mi to
 b. Ano, bylo to nepřijemné
 c. Ne, nestalo se mi to
- Stalo se ti někdy, že by ti někdo nadával nebo se ti posmíval přes internet?
 a. Ano, psal mi na chatu nebo maillem
 b. Ne, nestalo
- Stýšel/a jsi někdy slovo kyberšikana
 a. ano, stýšel/a a VÍM, co to znamená
 b. ano, stýšel/a, ale NEVÍM, co znamená
 c. stýšel/a jsem jen slovo šikana
 d. nic mi to neříká
- Víš, že existují stránky, na které můžeš obrátit, když se na internetu setkáš s něčím, co je ti nepřijemné, ztrapňuje tě nebo jinak ubližuje?
 a. Ano, vím, je to třeba Modrá linka
 b. Ano, vím, je to třeba Horká linka
 c. Ne, nikdy jsem o něčem takovém nestýšel/a

- zaslání své celé adresy a telefonního čísla skrz formulář do soutěže
- sledování videa na YouTube
- zaslání hesla ke svému e-mailu přes internet

Obrázek k otázkám 19 a 20

- Anička surfovala na internetu, když v tom uviděla obrázek, který jí říkal, že je 10000. návštěvníkem stránky a vyhrává. Anička na něj klikla. Co myslíš, že jí řekl rodiče, když se to dozvedel?
 a. Pochválili jí, že stihla kliknout včas a získala výhru
 b. Nebyli rádi, protože se jednalo o trik, jak od Aničky vymámt citlivé údaje (tj. adresu, číslo platební karty a podobně)
- Co bys v takové situaci dělal/a ty?
 a. Ujřeče bych klikl/a, protože chci vyhrát
 b. Neklíkl/a bych
- Domluvil/a sis někdy schůzku přes internet s někým, koho si předem nikdy neviděl/a,
 a. Ano, na schůzku jsem šel/šla
 b. Ano, ale na schůzku jsem nakonec nešel/nešla
 c. Ne, nedomlouval/a, neměl/a jsem zájem
 d. Ne, rodiče mi zakázali domlouvání si schůzek přes internet
- Stalo se ti někdy, že jsi na internetu naražil/a na fotky nahých lidí?
 a. Ano, hned jsem stránku opustil/a
 b. Ano, na stránce jsem zůstal/a a prohlížel/a si ji dál
 c. Ne, nestalo se mi to
- Švejl/a by ses v takovém případě dospěl/mu?
 a. Ne, nechal/a bych si to pro sebe
 b. Ano, rodičům
 c. Ano, paní učitelce / panu učiteli
- Požádal/a někdy někdo CIZÍ přes internet, abys mu poslal/a svoji fotku?
 a. Ano, fotku jsem mu poslal/a
 b. Ano, ale fotku jsem mu neposlal/a

Děkuji za vyplnění ☺

Příloha číslo 2 – Data pro vyhodnocování průzkumu

		Uhelný trh	Čakovice	Olomouc	Součet
Otázka	Odpovědi	24	22	26	72
1	10	1	2	0	3
	11	21	18	22	61
	12	2	2	3	7
	13	0	0	1	1
2	Holka	9	14	17	40
	Kluk	15	8	9	32
3	Doma	22	20	24	66
	Ve škole	2	1	1	4
	V knihovně	0	0	0	0
	Jinde	0	1	1	2
4	Ano, počítač používám jen já	10	7	8	25
	Ne, počítač používá ještě někdo jiný (sourozenec, rodiče...)	14	14	18	46
	Nemáme doma vůbec počítač	0	1	0	1
5	smartphone („dotykáč“)	16	16	16	48
	stolní počítač	12	6	10	28
	notebook	16	8	15	39
	tablet	19	15	14	48
	4 ze seznamu	6	2	3	11
	3 ze seznamu	9	5	4	18
	2 ze seznamu	3	7	12	22
	1 ze seznamu	6	8	7	21
6	Každý den	8	6	9	23
	4 – 5 dní v týdnu	9	8	9	26
	Jen o víkendu	3	8	5	16
	Vůbec	1	0	2	3

	jinak	3	0	1	4
7	Méně než hodinu	8	9	7	24
	Hodinu	4	7	8	19
	Dvě hodiny	7	3	7	17
	Více než dvě hodiny	4	3	4	11
	bez odpovědi	1	0	0	1
8	Ano	11	11	9	31
	Ne	13	11	17	41
9	Koukám na videa	20	13	13	46
	Hraju hry	20	14	17	51
	Píšu si s kamarády nebo rodinou na chatu	6	6	15	27
	Píšu si na chatu s cizími lidmi	0	0	2	2
	Poslouchám hudbu	13	14	17	44
	Čtu články	3	4	7	14
	Učím se s pomocí internetu (hledám věci do školy)	9	8	8	25
	10	howrse.cz	1	4	3
superhry.cz	6	5	3	14	
webgames.cz	5	2	1	8	
facebook.com	10	5	12	27	
youtube	22	12	16	50	
seznam	2	2	10	14	
google	6	4	7	17	
11	Ano, ukázali mi, které stránky si mám prohlížet	2	0	5	7
	Ano, ale stránky jsem si našel / našla sama	16	18	18	52
	Neví	4	4	3	11
	bez odpovědi, nevyplnil	2	0	0	2
12	Ano, říkali mi, na co si dát pozor	19	21	25	65

	Ne, nepovídali	5	1	1	7
13	Ano, máme na počítači rodičovský filtr	1	2	1	4
	Ano, řekli mi, na které stánky nemám chodit	19	14	17	50
	Ne, mohu si prohlížet, co chci	4	6	8	18
14	viry	12	6	5	23
	úchylové, pedofilové, neznámí lidé	6	6	6	18
	sprosté obrázky	3	0	4	7
	zneužití osobních údajů	3	4	5	12
	Facebook	5	7	3	15
	bez odpovědi	0	3	8	11
15	Mám	19	22	26	67
	Nemám	5	0	0	5
16	Ano, říkali jsme si o tom v hodinách informatiky	5	5	9	19
	Ano, měli jsme o tom přednášku od policie nebo někoho jiného mimo běžné hodiny	21	19	14	54
	Ne, ve škole jsme si o tom zatím neříkali	0	0	2	2
	neví, nevyplnil	0	0	1	1
17	Posílání fotky přes internet cizím lidem	24	19	20	63
	Zaslání své celé adresy a telefonního čísla skrz formulář do soutěže	18	16	13	47
	Sledování videa na YouTube	0	16	1	17
	Zaslání hesla ke svému e-mailu přes internet	18	0	18	36
18	Pochválili jí, že stihla kliknout včas a získala výhru	0	0	1	1
	Nebyli rádi, protože se jednalo o trik, jak od Aničky vymámit citlivé údaje (tj. adresa, číslo platební karty)	24	22	24	70

	a podobně) neví, nevyplnil	0	0	1	1
19	Určitě bych klikl/a, protože chci vyhrát	0	0	1	1
	Neklikl/a bych	22	22	25	69
	neví, nevyplnil	2	0	0	2
20	Ano, na schůzku jsem šel/šla	0	1	3	4
	Ano, ale na schůzku jsem nakonec nešla/nešel	0	0	0	0
	Ne, nedomlouval/a, neměl/a jsem zájem	12	8	8	28
	Ne, rodiče mi zakázali domlouvání si schůzek přes internet	12	13	15	40
21	Ano, hned jsem stránku opustil/a	10	12	12	34
	Ano, na stránce jsem zůstal/a a prohlížela si ji dál	0	0	0	0
	Ne, nestalo se mi to	14	10	14	38
22	Ne, nechal/a bych si to pro sebe	9	9	10	28
	Ano, rodičům	14	13	16	43
	Ano, paní učitelce / panu učiteli	0	0	0	0
	bez odpovědi	1	0	0	1
23	Ano, fotku jsem mu poslal/a	0	1	1	2
	Ano, ale fotku jsem mu neposlal/a	2	0	3	5
	Ne, nestalo se mi to	22	19	21	62
	bez odpovědi	0	2	1	3
24	Ano, ale byla to legrace, nevadilo mi to	1	3	2	6
	Ano, bylo to nepříjemné	0	2	2	4
	Ne, nestalo se mi to	23	15	22	60
	bez odpovědi	0	2	0	2
25	Ano, psal mi na chatu nebo mailem	5	3	5	13

	Ne, nestalo	18	17	21	56
	bez odpovědi	1	2	0	3
26	Ano, slyšel/a a VÍM, co to znamená	15	8	25	48
	Ano, slyšel/a, ale NEVÍM, co znamená	3	4	0	7
	Slyšel/a jsem jen slovo šikana	4	5	0	9
	Nic mi to neříká	2	3	1	6
	bez odpovědi	0	2	0	2
27	Ano, vím, je to třeba Modrá linka	3	3	3	9
	Ano, vím, je to třeba Horká linka	7	2	1	10
	Ne, nikdy jsem o ničem takovém neslyšel/a	10	14	21	45
	neví, nevyplnil	4	3	1	8